

T.C
Fırat Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı

**SOSYAL BİLGİLER DERSİ “İPEK YOLUNDA TÜRKLER”
ÜNİTESİNDEKİ KAVRAM YANILGILARI VE
ÖĞRETMENLERİN ÖĞRENCİLERİN KAVRAM YANILGILARI
İLE İLGİLİ FARKINDALIKLARININ TESPİTİ**

Yüksek Lisans Tezi

Melife AYANA

Danışman: Doç. Dr. Çiğdem KAN

Elazığ, 2018

T.C.
Fırat Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Türkçe Ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı
Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalı

Melife AYANA'nın, Doç. Dr. Çiğdem KAN'ın danışmanlığında hazırlamış olduğu "Sosyal Bilgiler Dersi İpek Yolunda Türkler Ünitelerindeki Kavram Yanılgıları ve Öğretmenlerin, Öğrencilerin Kavram Yanılgıları İle İlgili Farkındalıklarının Tespiti" başlıklı tezi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulunun tarih vesayılı kararı ile oluşturulan jüri tarafından 02/08/2018 tarihinde yapılan tez savunma sınavı sonucunda oy birliği/oy çokluğu ile başarılı sayılmıştır.

Jüri Üyeleri:

İmza

1: Doç. Dr. Çiğdem KAN

2: Doç. Dr. Nihat ŞİMŞEK

3: Dr. Öğr. Üyesi Özlem ÇAKAR ÇELİK

Fırat Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulunun tarih vesayılı kararıyla bu tezin kabulü onaylanmıştır.

Prof. Dr. Ayşegül GÖKHAN

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürü

BEYANNAME

Fırat Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü tez yazım kılavuzuna göre, Doç. Dr. Çiğdem KAN danışmanlığında hazırlamış olduğum “Sosyal Bilgiler Dersi İpek Yolunda Türkler Ünitesindeki Kavram Yanılgıları ve Öğretmenlerin Öğrencilerin Kavram Yanılgıları İle İlgili Farkındalıklarının Tespiti” adlı yüksek lisans tezimin bilimsel etik değerlere ve kurallara uygun, özgün bir çalışma olduğunu, aksinin tespit edilmesi halinde her türlü yasal yaptırımını kabul edeceğimi beyan ederim.

Melife AYANA

02 /08 /2018

ÖN SÖZ

Tez çalışmalarım boyunca bilgi ve tecrübelerinden faydalandığım danışman hocam Doç. Dr. Çiğdem KAN'a teşekkürlerimi borç bilirim. Tezin istatistiksel bilgilerinin oluşturulmasındaki katkılarından dolayı Sayın Fatih Sontay'a, Yüksek Lisans eğitimimde moral ve desteklerini benden hiçbir zaman esirgemeyen sevgili aileme teşekkürlerimi sunarım. Ayrıca her konuda yanımda olan ve desteğini esirgemeyen arkadaşım Hacer Tuncer'e de teşekkür ediyorum.

Melife AYANA

ELAZIĞ-2018

ÖZET

Yüksek Lisans Tezi

Sosyal Bilgiler Dersi İpek Yolunda Türkler Ünitesindeki Kavram Yanılgıları ve Öğretmenlerin Öğrencilerin Kavram Yanılgıları İle İlgili Farkındalıklarının Tespiti

Melife AYANA

Fırat Üniversitesi

Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı

Elazığ, 2018, Sayfa: XIII + 69

Öğrenciler ilköğretime başladıktan sonra hayatlarında ilk defa bazı kavramlarla karşılaşmaktadırlar. İlk kez karşılaşılan bu kavramların anlaşılmasında güçlük çekilmekte, bu kavramlar birbirine karıştırılabilmekte veya kavramlarla ilgili yanılgılara düşülmektedir. Sosyal bilgiler dersinde de karşılaşılan en önemli sorunlardan biri kavram yanılgılarıdır. Bu araştırmanın amacı, Sosyal Bilgiler Dersi “İpek Yolunda Türkler” ünitesindeki kavram yanılgılarını belirlemek ve öğretmenlerin, öğrencilerin bu kavram yanılgılarıyla ilgili farkındalıklarını tespit etmektir.

Bu tezin teorik kısmında sosyal bilgiler kavramı, sosyal bilgiler dersi ve tarihsel gelişimi, kavram tanımı, kavram yanılgısı ile ilgili bilgiler verilmiştir. Araştırmanın konusu ile ilgili teorik çalışma ile birlikte literatür çalışması yapılmıştır. Geçerlilik ve güvenirlik analizleri sonucunda da son şekliyle oluşturulan 16 sorudan oluşan başarı testi, ünite bitiminde uygulanmış ve ünite hedeflerine ulaşma bu test sonuçlarına göre değerlendirilmiştir. Bununla birlikte 15 sorudan oluşan anket öğretmenlere uygulanarak öğrencilerin kavram yanılgıları ile ilgili öğretmenlerin görüşü alınmıştır. Araştırmadaki veriler 2017–2018 eğitim-öğretim yılında, Diyarbakır ilinin merkez Kayapınar ilçesinde sosyoekonomik düzeyleri açısından farklılık gösteren altı ortaokulunda 375 sosyal bilgiler 6. sınıf öğrencisi ve ilçede görev yapan 58 sosyal bilgiler öğretmeni ile gerçekleştirilen çalışma sonucunda elde edilmiştir. Araştırmada toplanan bilgilerin incelenmesi ve tüm istatistiksel çözümlemelerde SPSS (Statistical Package for the Social Sciences) 22.0 programından yararlanılmıştır. Yapılan veri analizlerinden ve

istatistiksel çözümlmelerden sonra řu sonuçlara ulaşılmıştır: Öğrencilerin kavram yanlışsı başarı puanları, cinsiyet değışkenine ve sosyal bilgiler dersine yönelik tutum değışkenine göre anlamlı farklılık göstermemektedir. Öğrencilerin kitap okuma alışkanlığına göre kavram yanlışsı başarı puanları kitap okumayı sevenlerin lehine anlamlı farklılık göstermektedir. Anne eğitim durumuna ve baba eğitim durumuna, anne mesleğine ve baba mesleğine göre kavram yanlışsı başarı puanları anlamlı farklılık göstermektedir. Öğrencilerin kavram yanlışsı başarı puanı ve ders başarı notu arasında orta, pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmaktadır. Öğretmenlere uygulanan anket sonucunda öğretmenlerin, öğrencilerin sahip oldukları kavram yanlışlarının yeterince farkında olmadıkları tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kavram, Kavram Yanlışları, Sosyal Bilgiler.

ABSTRACT

Master Thesis

Social Science Lesson Misconceptions In The Unit Of "Turkish Way To Silk" And Determination Of The Awareness Of The Teachers About The Misconceptions Of The Students

Melife AYANA

T. C

Fırat University

Institute of Educational Sciences

Turkish and Social Sciences Education

Divine My Degree

Elazığ, 2018, Sayfa: XIII + 69

For the first time in their lives, pupils are faced with certain concepts after primary education begins. Some difficulties are encountered for the first time in understanding these concepts, these concepts are deducted to be confused or mistaken about the concept. The purpose of this research is to determine the aim of the course is to determine the misconceptions of the "Turks on Silk" unit and to identify the teachers' awareness of these misconceptions.

In the theoretical part of this thesis, the concept of social information, social studies lesson and historical development, concept definition, misconception are given. literature study was conducted in conjunction with theoretical work on the subject of the study. As a result of the validity and reliability analyzes, the success test composed of the final 16 questions was applied at the end of the unit and the achievement of the unit targets was evaluated according to these test results. However, the opinions of the teachers about the misconceptions of students applying to the questionnaire consisted of 15 questions were teachers. The data in the study 375 social studies in six middle schools in the province of Diyarbakır, central Kayapınar, differing in terms of socioeconomic levels in the province of Diyarbakır during the academic year 2017-2018 were obtained as a result of the study carried out with the teacher in the 6th grade student and 58 social studies in the province. The data gathered in the research were

examined and all statistical analyzes were made using SPSS (Statistical Package for the Social Sciences) 22.0 program. After the data analysis and the statistical analysis, the following results were obtained: The misconceptions of students' achievement scores do not differ significantly from the gender variable and attitude toward social studies course. The misconceptions according to mother's education level and father's education status, mother's occupation and father's occupation showed significant difference in success scores. Misconceptions achievement scores of students between courses and medium grade, there was a significant positive correlation. As a result of the questionnaire applied to the teachers, it has been determined that the teachers are not sufficiently aware of the misconceptions of the students.

Key Words: Concept, Misconceptions, Social studies.

İÇİNDEKİLER

ONAY.....	I
BEYANNAME	II
ÖN SÖZ	III
ÖZET	IV
ABSTRACT.....	VI
İÇİNDEKİLER	VIII
TABLolar LİSTESİ	X
EKLER LİSTESİ	XII
SİMGELER/KISALTMALAR LİSTESİ.....	XIII
BİRİNCİ BÖLÜM	1
I. GİRİŞ.....	1
1.1. Araştırma Problemi.....	1
1.2. Araştırmanın Önemi	3
1.3. Araştırmanın Amacı.....	4
1.4. Sayıtlılar.....	5
1.5. Sınırlılıklar	6
1.6. Tanımlar.....	6
İKİNCİ BÖLÜM.....	8
II. KURAMSAL ÇERÇEVE İLE İLGİLİ ÇALIŞMALAR	8
2.1. Sosyal Bilgiler Dersi ve Kavram Yanılgıları	8
2.1.1. Sosyal Bilgilerin Tanımı	8
2.1.2. Sosyal Bilgilerin Tarihsel Gelişimi.....	9
2.1.3. Kavram Öğretim Süreci	11
2.1.4. Kavram Öğretiminin Sosyal Bilgiler Eğitimindeki Yeri	13
2.1.5. Kavram Yanılgıları	14
2.2. Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar	14
2.3. Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar	23

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	26
III. YÖNTEM	26
3.1. Araştırmanın Modeli.....	26
3.2. Çalışma Grubu	26
3.3. Veri Toplama Araçları	28
3.3.1. Madde Ayırt Edicilik Endeksi	29
3.3.2. Madde Güçlük Endeksi.....	30
3.3.3. Geçerlilik Analizi.....	34
3.4. Verilerin Analizi	35
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	36
IV. BULGULAR VE YORUM	36
BEŞİNCİ BÖLÜM	49
V. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER	49
5. 1. Sonuç	49
5.2. Tartışma	51
5.3. Öneriler	54
5.3.1. Araştırma Sonuçlarına Yönelik Öneriler	54
5.3.2. Yapılacak Araştırmalara Yönelik Öneriler	55
KAYNAKLAR	56
EKLER	62
ÖZGEÇMİŞ	69

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1.	Örneklemin büyüklüğünün belirlenmesine yönelik formül	27
Tablo 2.	Başarı testinin ve anketin uygulandığı okullar.....	28
Tablo 3.	Madde ayırt edicilik endeksi değerlendirme kriterleri	30
Tablo 4.	Madde güçlük endeksi değerlendirme kriterleri	31
Tablo 5.	Madde güçlük ve ayırt edicilik için değerlendirme kriterleri	31
Tablo 6.	Madde güçlüğü ve madde ayırt ediciliği.....	32
Tablo 7.	Değerlendirme dışı bırakılan sorular	33
Tablo 8.	Güvenirlik analizi.....	33
Tablo 9.	Başarı testi güvenilirlik katsayıları.....	35
Tablo 10.	Öğrencilerin tanımlayıcı özelliklerinin dağılımı.....	36
Tablo 11.	Test maddeleri açısından bulgular	38
Tablo 12.	Kavram yanlışlığı başarı puanlarının cinsiyete göre ortalamaları.....	41
Tablo 13.	Kavram yanlışlığı başarı puanlarının kitap okuma alışkanlığına göre ortalamaları	41
Tablo 14.	Kavram yanlışlığı başarı puanlarının sosyal bilgiler dersine yönelik tutuma göre ortalamaları	41
Tablo 15.	Kavram yanlışlığı başarı puanlarının anne eğitim durumuna göre ortalamaları	41
Tablo 16.	Kavram yanlışlığı başarı puanlarının baba eğitim durumuna göre ortalamaları	42
Tablo 17.	Öğrencilerin kavram yanlışlığı başarı puanlarının anne mesleğine göre ortalamaları	43
Tablo 18.	Öğrencilerin kavram yanlışlığı başarı puanlarının baba mesleğine göre ortalamaları	43
Tablo 19.	Ders başarı notu ve kavram yanlışlığı başarı ortalamaları.....	43
Tablo 20.	Kavram yanlışlığı başarı ile ders başarı notu arasındaki korelasyon analizi	44
Tablo 21.	Öğretmenlerin tanımlayıcı özelliklerinin dağılımı.....	44

Tablo 32. Öğretmenlerin kavram yanlışlığı düzeyi ile ilgili ifadelerine verdiği cevapların dağılımları	45
Tablo 23. Öğretmenlerin kavram yanlışlığı düzeyi puan ortalamaları	48
Tablo 24. Öğretmenlerin algılarına göre kavram yanlışlığı düzeyinin cinsiyete göre ortalamaları	48
Tablo 25. Öğretmenlerin algılarına göre kavram yanlışlığı düzeyinin mesleki kıdeme göre ortalamaları	48

EKLER LİSTESİ

EK 1. Araştırma İzni.....	62
EK 2. Etik Kurul Kararı.....	63
EK 3. Test Soruları	64
EK 4. Anket Formu.....	66
EK 5. Tez Orijinallik Raporu.....	68

SİMGELER/KISALTMALAR LİSTESİ

Da	: Maddeyi alt grupta doğru cevaplayan sayısı
Dü	: Maddeyi üst grupta doğru cevaplayan sayısı
KR21-KR20	: Kuder-Richardson formülleri
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
N	: Alt veya üst gruptaki öğrenci sayısı
N	: Frekans
NCSS	: Amerika Birleşik Devletleri Sosyal Bilgiler Ulusal Konseyi (<i>National Council for the Social Studies</i>)
Pj	: Madde Güçlük Endeksi
R	: Madde Ayırt Edicilik Endeksi
Ss	: Standart Sapma
SPSS	: Sosyal Bilimler İçin İstatistik Paketi (<i>Statistical Package for the Social Sciences</i>)
TDK	: Türk Dil Kurumu
$\bar{X}$	: Ortalama

BİRİNCİ BÖLÜM

I. GİRİŞ

Araştırmanın bu bölümünde araştırmanın problemine, amacına, önemine, sınırlılıklarına, sayıltılarına ve temel kavramların açıklamalarına yer verilmiştir.

1.1. Araştırma Problemi

İnsan doğası gereği toplumsal ortam içerisinde yaşamaktadır. Hem bu toplumsal ortam içerisinde düzenin sağlanması hem de bireylerin yetiştirilmesi ve devletin istediği ideal vatandaş şeklinin ortaya konmasında eğitim ve öğretimin önemi büyüktür. Eğitimin amacı, bireyin topluma uyumunu sağlamak ve onlara yaşadıkları çağın gerektirdiği bilgi ve becerileri kazandırmaktır. Eğitim; düşünmeyi bilen, doğru bilgiye anında ulaşabilen, öğrenmeyi öğrenen, öğrenirken kendi bilgi yapı taşlarını oluşturabilen ve bunları yaşamlarında kullanabilen kişiler yetiştirme amacındadır.

İnsan ve toplum sürekli bir devinim ve değişim halindedir, bu devinim ve değişim insanları ve toplumları olumlu etkileyebildiği gibi olumsuz da etkileyebilmektedir. Bu açıdan bakıldığında, sosyal bilimlerin bireyler ve topluluklar için ne kadar önem taşıdığı fark edilecektir, sosyal bilimler değişimin ve gelişimin kilit noktasıdır diyebiliriz. Dönmez'in de (2003, s.32) belirttiği gibi, toplumlar ve insanlar için sosyal bilimlerin önemi çok büyüktür. Toplum içinde yaşayan bireylerin ihtiyaçlarıyla toplumun beklentileri arasındaki dengeyi sağlamada bireylere gerekli bilgi, beceri ve tutumları kazandırma açısından sosyal bilimlere çok önemli görevler düşmektedir. Sosyal bilimlerin değişimi ve sürekliliği inceliyor olması, bireyi toplumsallaştırmayı hedefleyen eğitimde sosyal bilimlerin etkin bir yer kazanmasına yol açmış ve eğitimin hem bir sosyal bilim dalı hem de sosyal bilimlerin uygulama alanı durumuna gelmesi sosyal bilgiler kavramını meydana getirmiştir.

Milli Eğitim Bakanlığı (MEB), sosyal bilgileri “Sosyal bilgiler, bireylerin çevresiyle etkileşiminin geçmiş, bugün ve gelecek bağlamında incelendiği; birtakım

faaliyetler aracılığıyla toplu öğretim anlayışından hareketle oluşturulmuş bir ilköğretim dersidir.” şeklinde ifade etmektedir (MEB, 2006).

Toplumların geleceğinin belirlenmesinde, en büyük sorumluluk eğitim öğretim faaliyetlerine yüklenmiştir. Eğitim-öğretim faaliyetleri bu görevleri farklı dersler aracılığıyla yerine getirmiştir. Bu derslerden biri de sosyal bilgiler dersidir. Sosyal bilgiler dersi; etkin, üretken, hak ve sorumluluklarını bilen, karşılaştığı sorunlara alternatif ve mantıklı çözümler üretebilen aktif bireyler, ideal insan modelleri ve vatandaşlar yetiştirme görevini üstlenmiştir. Eğitim kurumlarının en önemli işlevlerinden biri çocuğu iyi bir vatandaş olarak yetiştirmektir. Eğitim kurumları bu işlevi; çocuğun toplumsallaşmasını sağlayarak içinde yaşadığı toplumun kültürünü, tarihini, kurumlarını tanımasını sağladığı olanakları ve bunlardan yararlanma yollarını kazandırarak yerine getirir. Bilgi ve becerilerin önemli bir kısmı sosyal bilgiler dersiyle kazandırılmaya çalışılır. Sosyal bilgiler dersinin kendisinden beklenen işlevi daha iyi yerine getirebilmesi için öğrenme-öğretme süreçleri açısından incelenmesi gerekmektedir (Anıl, 2000, s.17).

Sosyal bilgiler dersi birey ve toplum açısından önemli bir derstir. Ortaokul programında yer alan sosyal bilgiler dersi; bireyin yaşamında karşılaşılabileceği çeşitli sorunları en uygun şekilde çözebilmesi amacıyla bireyi hayata hazırlamayı, ona hayatın içinde karşılaştığı olumsuz olaylardan nasıl ders alması gerektiğini, sosyal bir birey ve vatandaş olarak görev ve sorumluluklarını hatırlatır ve öğretir. Kavramlar, sosyal bilgiler programının önemli bir boyutunu oluşturmaktadır. Çünkü bilginin yapı taşlarını kavramlar oluşturur. Bu yüzden programın amaçlarından biri de sosyal bilimlerin temel kavramlarının öğretilmesidir. Ortaokul programı içerisinde bulunan bu ders farklı disiplinlerden oluşmaktadır ve her disiplin bu alana pek çok kavram kazandırmıştır. Tarih de bu disiplinlerden biridir ve oldukça soyut kavramlar bu disiplin içerisinde yer almaktadır (Yazıcı ve Koca, 2011, s.29).

Ortaokul 6. sınıf sosyal bilgiler dersi “ İpek Yolunda Türkler” ünitesi, tarih bilimini içerisinde barındıran ve oldukça geniş bir bilgi birikimini gerektiren önemli bir ünedir. “İpek Yolunda Türkler” ünitesindeki bazı konuların soyut olması öğrencilerin ünitedeki konuların içerisinde kullanılan kavramları öğrenmelerini zorlaştırmaktadır. Kavram öğretimi eğitim sürecinde önemli bir yer tutmaktadır. Bu bakımdan öğretim süreci içerisinde kavram öğretimine ayrı bir önem verme zorunluluğu ortaya

çıkmaktadır. Doğru yapılandırılmayan kavramlar bireyin öğrenme yaşantısında sorunlara yol açmaktadır. Bu araştırmada öğrencilerin üniteindeki kavram yanlışları belirlenerek, sahip oldukları kavram yanlışları tanımlanmış ve ortaya konulmuştur, ayrıca ders öğretmenlerinin, öğrencilerin sahip olduğu kavram yanlışları ile ilgili farkındalıkları tespit edilmeye çalışılmıştır.

Araştırma problemini, “Sosyal Bilgiler Dersi İpek Yolunda Türkler ünitesindeki kavram yanlışları nelerdir ve Öğretmenlerin, öğrencilerin kavram yanlışları ile ilgili farkındalıkları ne düzeydedir?” sorusu oluşturmaktadır.

1.2. Araştırmanın Önemi

Kavramlar insan düşüncesinin temel taşlarıdır. Bir konuda hiçbir fikri olmayan bir öğrenciye istendik davranış değişikliğini sağlamak zor değildir, ancak o konu hakkında yanlış algıya sahip öğrenciye istendik davranış değişikliğini sağlamak uzun ve zahmetli bir iştir. Bu sebeple kavramların öğretilmesi, öğrenilen kavramların kalıcılığının sağlanması ve özellikle de kavram öğretimi yapılırken kavram yanlışlarının önüne geçilmesi önemlidir. Bu noktada eğitim-öğretim faaliyetlerine büyük sorumluluklar yüklenmektedir. Kavramların açıklığı, zenginliği, ayırt edici özellikleriyle tanımlanması aşamasında öğretmenlerin payı çok büyüktür; bu sayede öğrencilerin öğrenmeleri anlamlı hale gelir ve öğrenciler ezbere yönelmezler. Böylelikle öğrencilerde kavram yanlışlarının önüne geçilerek istenilen hedefe ulaşılır. İşte bu çalışma ortaokul 6. sınıftaki öğrencilerin sosyal bilgiler dersi “İpek Yolunda Türkler” ünitesinde geçen kavram yanlışlarını tespit ederek bu kavramların nasıl daha etkili öğretilebileceğinin, öğrenilen kavramların kalıcılığının nasıl artırılabilceğinin ortaya konulması ve uygulayıcılara çeşitli öneriler sunması bakımından önemlidir.

Ortaokul 6. sınıf sosyal bilgiler dersi kapsamındaki “İpek Yolunda Türkler” ünitesi, tarih bilimini içerisinde barındıran ve oldukça geniş bir bilgi birikimini gerektiren önemli bir ünite. Üniteindeki bazı konuların ve özellikle kavramların soyut olması öğrencilerin bunları öğrenmelerini ve anlamalarını güçleştirmektedir. Bu araştırmada öğrencilerin kavramları algılama düzeyleri, bu kavramlarla ilgili yanlış anlamaları, var olan bilgi ve görüşleri ortaya konduğu için sosyal bilgiler öğretmenlerine büyük bir fayda sağlayacağına inanılmaktadır. Öğretmenler

öğrencilerinin kavramlarla ilgili yanlışlarını ve öğrencilerinin eksiklerini bildikleri takdirde öğretmenlerin derslerde bu yanlışları önleyici tedbirler almaları daha kolay olacaktır ve eğitim öğretim süreci daha verimli bir şekilde tamamlanabilecektir. Çalışma bundan sonra yapılacak diğer çalışmalara rehberlik etmesi bakımından ve öğretim yöntemlerinin daha etkili kullanılması için öğretmenlere rehberlik etmesi açısından önemlidir. Ayrıca bu tür çalışmalar öğretmenler ve öğretmen adayları kadar eğitimciler ve ders kitabı yazarları için de faydalı olacaktır. Bu çalışmada sunulan açıklama, örnek ve önerilerin, program geliştirme çalışmalarında kullanılmak üzere özgün veriler oluşturmaları bakımından oldukça önemli bir model olacağına inanılmaktadır.

1.3. Araştırmanın Amacı

Çalışmanın asıl amacı, 6. sınıf öğrencilerinin sosyal bilgiler dersinde “İpek Yolunda Türkler” ünitesindeki kavramları öğrencilerin kavramları algılama düzeylerini belirleyerek sahip oldukları kavram yanlışlarını tespit etmek ve bu yanlışların sebeplerin giderilmesine yönelik öneriler sunmaktır. Bununla birlikte “İpek Yolunda Türkler” ünitesinde geçen kavramların öğrencilere gerek farklı öğretim yöntemleriyle gerekse uygun materyallerle en üst düzeyde nasıl kazandırılacağını ve kalıcılığının sağlanacağını ortaya koymak hedeflenmiştir. Çalışmanın temel amacının yanı sıra; öğretmenlerin, öğrencilerinin “İpek Yolunda Türkler” ünitesindeki kavram yanlışlarını bilip bilmediklerini tespit etmek amaçlanmıştır. Çalışmada şu sorulara cevap aranmıştır:

Alt amaçlar:

1. Öğrencilerin kavram yanlışları ile cinsiyet değişkenleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık var mıdır?
2. Öğrencilerin kavram yanlışları ile kitap okuma alışkanlıkları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık var mıdır?
3. Öğrencilerin kavram yanlışları ile sosyal bilgiler dersine yönelik tutumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık var mıdır?
4. Öğrencilerin kavram yanlışları ile annelerinin eğitim durumu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık var mıdır?
5. Öğrencilerin kavram yanlışları ile babalarının eğitim durumu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık var mıdır?

6. Öğrencilerin kavram yanlışları ile annelerinin mesleği arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık var mıdır?
7. Öğrencilerin kavram yanlışları ile babalarının mesleği arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık var mıdır?
8. Öğrencilerin kavram yanlışları ile ders başarı notları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık var mıdır?
9. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin, kavram yanlış düzeyi puanları ortalamaları ile cinsiyet değişkenleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
10. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin, kavram yanlış düzeyi puanları ortalamaları ile mesleki kıdem değişkenleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
11. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin, kavram yanlış düzeyi puanları ortalamaları ile mezun oldukları eğitim kurumu değişkenleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

1.4. Sayıtlar

1. Başarı testi soruları öğrencilerin “İpek Yolunda Türkler” ünitesindeki temel ve genel düşüncelerini araştırmaktadır.
2. Sorular öğrencilerin 6. sınıf düzeyinde “İpek Yolunda Türkler“ ünitesindeki kazanmaları gereken kavramlar ve yanlış kavradıkları düşünülen noktalara değinmek üzere hazırlanmıştır.
3. Araştırma için hazırlanan teste katılan öğrenciler, içten ve samimi şekilde görüşlerini yansıtmışlardır.
4. Araştırmada kullanılan testte, öğrencilerin kavram yanlışları ile ilgili bulgulara ulaşabilmek amacıyla yeterli düzeyde ve sayıda soru hazırlanmıştır.
5. Başarı testindeki sorular öğrencilerin gelişim seviyesine uygun olarak hazırlanmıştır.
6. Anketteki sorular “İpek Yolunda Türkler” ünitesindeki kavramlar doğrultusunda hazırlanmıştır.
7. Araştırma için hazırlanan ankete katılan öğretmenler, içten ve samimi şekilde görüşlerini yansıtmışlardır.

1.5. Sınırlılıklar

1. Çalışma, ilköğretim 6. sınıf öğrencilerinin sosyal bilgiler dersinde “İpek Yolunda Türkler” ünitesi ile sınırlıdır.
2. Çalışma, Diyarbakır iline bağlı Merkez Kayapınar ilçesindeki 33 devlet ortaokulundan rastgele (random) olarak seçilen toplam altı ortaokul ile sınırlıdır.
3. Çalışma, Diyarbakır iline bağlı Merkez Kayapınar ilçesindeki altı ortaokuldan rastgele olarak seçilen toplam 375 ortaokul 6. sınıf öğrencisiyle sınırlıdır.
4. Çalışma, kavram yanlışlarını belirlemek amacıyla öğrencilere uygulanan başarı testi ile sınırlıdır.
5. Çalışma, kavram yanlışlarını belirlemek amacıyla öğrencilere uygulanan başarı testinde sorulan kavramlarla sınırlıdır.
6. Çalışma, Diyarbakır iline bağlı Merkez Kayapınar ilçesinde görev yapan 58 sosyal bilgiler öğretmeni ile sınırlıdır.

1.6. Tanımlar

Araştırmada geçen terimlerin ve kavramların anlamlarını, araştırmanın içeriğinin daha iyi anlaşılması için burada vermek faydalı olacaktır.

Sosyal Bilgiler: “Sosyal bilgiler, bireylerin çevresiyle etkileşiminin geçmiş, bugün ve gelecek bağlamında incelendiği; birtakım faaliyetler aracılığıyla toplu öğretim anlayışından hareketle oluşturulmuş bir ilköğretim dersidir” (MEB, 2006).

Kavram: “Bazı ortak niteliklere ya da özelliklere sahip bir nesneler, olaylar veya durumlar kategorisi, genel bir sınıf adıdır” (Budak, 2003, s.432).

Kavram Yanlışları: “Bireylerin yaşamlarında edindikleri bilimsel gerçeklere aykırı olan bilgiler olarak tanımlanabilir” (Altıboz, 2004, s.148).

Estetik: “Duygusallığın sağladığı bilgilerin bilimidir” (Turani, 2007, s.156).

Gaza: “İslam dinini korumak veya yaymak amacıyla Müslüman olmayanlara karşı yapılan kutsal savaşlara denir” (TDK, 2018).

İskân: “Osmanlı Devleti’nin izlediği göç siyasetidir” (MEB, 2006).

Kurultay: “Hakana yönetimde yardımcı olan meclis” (Bağcı, 2017, s.64).

Kut: “Kan yolu ile erkek çocuklara geçen ve Tanrı tarafından hükümdara verildiğine inanılan yönetme hakkı” (Bağcı, 2017, s.64).

Millet: “Aynı topraklar üzerinde yaşayan, aralarında dil, tarih, duygu, ülkü, gelenek ve görenek birliği olan insan topluluğudur” (TDK, 2018).

Milli Kültür: “Bir topluma veya halk topluluğuna özgü düşünce ve sanat eserlerinin bütünü” (MEB, 2017, s.86).

Ortak Miras: “Bir kuşağın kendinden sonraki kuşaklara bırakmış olduğu maddi ve manevi değerlerin tümüne denir” (MEB, 2017, s.82).

Sanat: “Asıl işlevi güzeli meydana getirmek, güzellik yaratmak olan her türlü özne faaliyetlerdir” (Turani, 2007, s.16).

Savaş: “Devletlerin diplomatik ilişkilerini keserek giriştikleri silahlı mücadele, harp, cenk” (MEB, 2017, s.82).

Tören: “Bir toplulukta, üyelerin belli bir olayı, kişiyi veya değeri ayırt edip sembolleştirmesi, bunların anlam ve öneminin güçlendirilmesi amaçlarıyla düzenlenen hareket dizisidir” (TDK, 2018).

Fetih: “Bir şehir veya ülkeyi savaş yoluyla alma” (Bağcı, 2017, s.62).

Gelenek: “Bir toplumda, bir toplulukta eskiden kalmış olmaları dolayısıyla saygın tutulup kuşaktan kuşağa iletilen, yaptırım gücü olan kültürel kalıntılar, alışkanlıklar, bilgi, töre ve davranışlar” (TDK, 2018).

Kronoloji: “Zamanı bölümlere ayıran ve olayları oluş sıralarına göre tarihlerine göre sıralayan bilim dalı” (TDK, 2018).

İKİNCİ BÖLÜM

II. KURAMSAL ÇERÇEVE İLE İLGİLİ ÇALIŞMALAR

Çalışmanın bu bölümünde öncelikle sosyal bilgilerin tanımı, kavram ve kavram yanılgıları konularına değinilmiştir. Bunun yanı sıra literatür tarama sonucu yurtiçi ve yurtdışı ilgili araştırmalardan bazıları hakkında bilgi verilmiştir.

2.1. Sosyal Bilgiler Dersi ve Kavram Yanılgıları

2.1.1. Sosyal Bilgilerin Tanımı

Eğitim-öğretim faaliyetlerinin en genel işlevi bireyleri yaşama hazırlamaktır. İlgili ve yeteneklerinin farkında olup hak ve sorumluluklarını bilen, kendini insanlığın bir parçası olarak gören, geçmişte yaşanan hatalardan ders alıp geleceğe yön veren, bölgesel ve küresel olaylara duyarlı, demokratik ve çok yönlü düşünebilen bireylerin yetişmesinde sosyal bilgiler dersi çok önemli bir yere sahiptir. Sosyal bilgilerin böylesine geniş bir alana hitap etmesi ve bu geniş alanın bütünleştirici görevi nedeniyle birçok disiplinin merkezinde yer alması doğrudan bir tanımın yapılmasını güçleştirmektedir. Bu nedenle geçmişten günümüze kadarki süreçte bilim adamları sosyal bilgileri tanımlayamamış daha doğrusu tek bir tanım etrafında uzlaşamamışlardır. Kan (2010)'ın da belirttiği gibi sosyal bilgilerin çalışma alanını insan özellikleri ve toplumsal olayların oluşturması, insan ve toplumların da değişime açık olması, sosyal bilgilerin fen bilimlerinden farklı olarak tanımının sürekli değişmesine ve yeni anlamlar kazanmasına neden olmaktadır.

Sosyal bilgilerin en genel tanımı 2005 yılında değiştirilen yeni programı hazırlayan komisyon tarafından yapılan tanımdır: “Sosyal bilgiler, bireyin toplumsal varoluşunu gerçekleştirebilmesine yardımcı olması amacıyla; antropoloji, arkeoloji, ekonomi, coğrafya, tarih, hukuk, felsefe, siyaset bilimleri, psikoloji, din, sosyoloji ve sanat gibi sosyal bilimleri ve vatandaşlık bilgisi konularını yansıtan; öğrenme

alanlarının bir ünite ya da tema altında birleştirilmesini içeren; insanın sosyal ve fiziki çevresiyle etkileşiminin geçmiş, bugün ve gelecek bağlamında incelendiği; toplu öğretim anlayışından hareketle oluşturulmuş bir ilköğretim dersidir” (MEB (2005).

Sosyal bilgilerin bir başka tanımı Safran (2011) tarafından aktarılan, Amerika Birleşik Devletleri Sosyal Bilgiler Ulusal Konseyi /*National Council for the Social Studies (NCSS)*’nin yapmış olduğu tanımdır. Bu tanıma göre; sosyal bilgiler; vatandaşlık yeterlilikleri kazandırmak için, sanat, edebiyat ve sosyal bilimlerin disiplinler arası bir yaklaşımla birleştirilmesinden oluşan çalışma alanıdır. Okul programı içinde sosyal bilgiler, antropoloji, arkeoloji, ekonomi, coğrafya, tarih, hukuk, felsefe, siyaset bilimleri, psikoloji, din, sosyoloji ve sanat, edebiyat, matematik ve doğa bilimlerinden uygun ve ilgili içeriklerin alınarak sistematik ve eşgüdümlü bir çalışma alanı oluşturulmasını hedefler. Sosyal bilgilerin öncelikli amacı, karşılıklı olarak birbirine bağımlı bir dünyada, kültürel farklılıkları olan demokratik bir toplumun vatandaşları olarak kamu yararına bilgiye dayalı, mantıklı kararlar verebilme yeteneği geliştirmek için genç insanlara yardımcı olmaktır (NCSS, 1993. Akt. Safran, 2011, s. 5).

Safran, sosyal bilgilerin önemini şu sözleriyle ifade etmiştir: “Sosyal bilimler disiplinlerinden ilköğretim çocuklarının seviyesine uygun olarak seçilmiş bilgilerin, disiplinlerarası bir yaklaşımla verildiği bir müfredat programıdır. Bu ders öğretimi devletler ve toplumlar için stratejik önemi olan bir derstir. Bu ders kapsamında bireyler, vatandaşlık bilincini, sosyal hayat için gerekli bilgi, beceri, tutum, değer ve davranışları edinirler” (Safran, 2011, s.15).

2.1.2. Sosyal Bilgilerin Tarihsel Gelişimi

Sosyal bilgiler eğitiminin başlangıç tarihinin ve yerinin bilinmemesiyle birlikte yirminci yüzyılın başlarında anaokulundan 12. sınıfa kadar vatandaşlık eğitimi verilecek şekilde tasarlanarak okul müfredatına girmiştir. Bu dersin Amerika Birleşik Devletleri’nde vatandaşlık eğitimi olarak okul müfredatına girmesinde 18 ve 19. yüzyıllarda özellikle kıta dışından yapılan göçlerle nüfusu hızla artan Amerika toplumunda meydana gelen değişimler etkili olmuştur.

Sosyal bilgiler dersinin adının, ilk olarak 1916’da Amerika’da kullanıldığını belirtmiştir. Bu tarihte yürürlüğe giren eğitim programında, tarih coğrafya ve

vatandaşlık bilgisi dersleri çok disiplinli yaklaşımla okutulduğunu ve ABD’de 1930’lu ve 1940’lı yıllarda yeniden kurmacılık akımı ve çocuk merkezli eğitim yaklaşımını benimseyen eğitimciler sosyal bilgilerinin gelişmesi için çaba harcadıklarını; fakat yine de bu ders tarih ve coğrafya ağırlıklı olarak 1960’lı yıllara kadar devam etmiştir (Safran,2011, s.11).

1960 90 yılları arasındaki sosyal bilgilerin gelişimini Kan; Martorella, Bear, Bolick, tarafından ifade edilen şu sözleriyle aktarmıştır: 1960’lı yıllarda, federal hükümet okullarda, program geliştirmeye yönelik bir reform çalışması yapmıştır. Sosyal bilgiler de, bu reform kapsamına alınmıştır. 1970’li yıllarda, hem program materyalleri hem de öğretmen eğitiminde önemli yenilik ve gelişmeler yaşanmıştır. Bu dönem, “yeni sosyal bilgiler” dönemi olarak bilinir. Yeni sosyal bilgiler dönemi olarak adlandırılan 1960’lı yıllarda şehirleşme, çevrecilik, nüfus, kadın çalışmaları, Afrika ve Asya ile ilgili konular başta olmak üzere yeni konuların programa eklendiği görülür. Bu dönemde yeni sosyal bilgilerin terminolojisi sorgulama, değerler ve karar verme üzerine kurulmuştur. Ayrıca, sınıf ortamında kullanılmak üzere farklı ders materyallerinin geliştirildiği söylenebilir. 1990’lı yıllar, sosyal bilgilerde konu ve program önerilerinin üzerinde durulduğu bir dönem olmuştur. 1995’li yıllar, alternatif konu veya modellerin geliştirildiği bir dönemdir. NCSS’de içeren bazı gruplar, sosyal bilgilerle ilgili hem ulusal standartlar hem ileri düzeyde öneri ve projeler sunmuşlardır (Martorella; Bear; Bolick, 2002. Akt: Kan, 2010, s.668-669).

Kan (2010), Türkiye’deki sosyal bilgilerin gelişimini şu sözleriyle ifade etmiştir: “Türkiye’de sosyal bilgiler dersi tarih, coğrafya ve vatandaşlık bilgisi konuları olarak cumhuriyet döneminden beri programlarda yer almaktadır. Sosyal bilgiler adı ve programı olarak ise, 1968 yılında ilk defa uygulamaya konulmuştur. 1985, 1997, 2000 ve 2005 yıllarında programda yenilik veya (Kan, 2010, s.7). düzeltme yapma yoluna gidilmiştir. 2005 yılı programının öğrenci merkezli olması, yapılandırmacı yaklaşımı temel alması ve içeriğinde farklı sosyal bilimler disiplinlerinin daha fazla karma bütünleşmiş bir görüntü sergilemesi nedeniyle diğerlerinden oldukça farklı olduğu söylenebilir” (Kan, 2010, s.7).

Yapılandırmacılık felsefi görüşün ön planda olduğu 2005 sosyal bilgiler programı, öğrencinin bilgiye doğrudan ulaşması değil de öğretmenin rehber konumda olduğu ve bilgiye kendisinin ulaşması şeklinde karşımıza çıkmaktadır. Yeni Programda

öğrenci öğretmenin rehberliğinde bilgiye kendisi ulaşmaktadır; ayrıca öğrenci becerilerini ve tutumlarını geliştirmede, proje ve ödevler hazırlamada, araştırmalar yapmada, ipuçlarıyla bilgiyi keşfetmede aktif duruma gelmiştir. 2005 yılında ilköğretimin birinci kademesindeki 6. sınıfların tamamında, 7. sınıflarda ise yurdun bazı bölgelerinden seçilen pilot okullarda yeni sosyal bilgiler programı uygulamaya konulmuştur.

Yeni programla birlikte yapılandırmacı öğretim anlayışını esas alan ve öğrenci merkezli bir program geliştirilmiştir. Sosyal bilgilerin tanımı değişerek, sosyal bilim alanlarından yararlanan, sosyal bilimlerin özüne ve mantığına uygun disiplinler arası bir alan haline gelmiştir. Sosyal bilgiler konuları ilköğretim dört, beş ve 7. sınıfı bir bütün olarak kapsayacak şekilde sarmal ve eşzamanlı (senkronik) bakış açısına uygun olarak yapılandırılmıştır. Yeni programda kavram, beceri, değer, kazanım ve öğrenme alanı gibi birçok terimin sosyal bilgilerin merkezine yerleştiği, bilginin yanında beceri ve değer de önem kazandığı görülmektedir (Kaymakçı, 2009, s.14).

2.1.3. Kavram Öğretim Süreci

Senemoğlu'na göre, “Kavramlar bilginin yapı taşlarıdır ve insanların öğrendiklerini, sınıflandırmalarını ve organize etmelerini sağlar. Ayrıca kavramlar bireyin düşünmesini sağlayan zihinsel bir araçtır ve çok kapsamlı bilgileri kullanılabilir birimler haline getirirler” (Senemoğlu, 2001, s.513). Kaptan kavramı şu şekilde ifade etmiştir: “Doğadaki varlıklar gözlemlendiğinde (Kaptan, 1998, s.120). varlıklar arasında benzerlikler, olaylarda ortak örüntüler bulunur. Sınırlı sayıda gözlem bile yapılmış olsa, gözlemlerden tümevarım yoluyla genellemelere gidilir ve genellemelerin her birine ortak bir ad verilir, bunlar kavramlardır”(Kaptan, 1998, s.120).

Kavramla ilgili yapılan bu tanımlar sadeleştirildiğinde, doğduğumuz andan itibaren elde etmeye başladığımız tecrübelerimize dayalı olarak iki ya da daha fazla varlığı, objeyi, nesneyi, canlıyı veya cansız ortak özelliklerine göre bir araya getirip grupladıktan sonra bu gruplara farklı isimler vererek ve diğer gruplardan ayırt ederek zihnimizde oluşturduğumuz şemalardır diyebiliriz. Bu genel açıklama kavramların sahip olduğumuz bilgilerin temelini oluşturduğunu gösterir veya bir başka ifade ile

bilgilerimizin kavramların bir araya gelmesi veya karşılaştırılması sonucu oluştuğunu göstermektedir.

Kavram öğrenmede zaman, anlamlı bir değişken olarak görülmektedir. Bazı öğrenciler kavramın örnekleriyle karşılaştıklarında kısa sürede adapte olabilir bazı öğrenciler de karşılaştıkları örnekleri belli bir zaman dilimi geçtikten sonra algılayabilirler. Öğrenci kavramın örneklerini tanıdıktan sonra onları işleme koyar, karşılaştırır, onların benzer ve farklı yanlarına karar verir; ilkeler oluşturur, gruplamalar yapar. Bu nedenle, kavramın sunulan örneklerinin tanınmasından sonra, bu işlemlerin yapılması için de öğrenciye ihtiyacı kadar zaman tanınmalıdır. Bu süreçte öğrenci çeşitli ipuçlarıyla yönlendirilmeli ve sürece aktif katılımları sağlanmalıdır (Ülgen, 2004, s. 48).

Yel (2015, s.86)'e göre kavram geliştirme süreci, kavramın üzerine inşa edildiği olgusal bilginin oluşmasıyla başlamaktadır. Yorumlama, karşılaştırma ve sınıflama kavram geliştirmenin üç önemli aşamasıdır. Edebiyat, müzik, resim öğrencilerin kavram anlayışlarını kolaylaştırabilir. Bunların kavram geliştirmede etkin bir şekilde kullanılmasında öğretmenlere büyük görevler düşmektedir. Kavram öğretiminde bireylere öğretilmesi düşünülen kavramlar onların gelişim düzeylerine göre seçilmelidir. Birey temelli, somuttan soyuta, yakından uzağa, basitten karmaşığa, merkezden çevreye gibi ilkeler kavram öğretiminde de dikkate alınması gereken ilkelerdir.

Kavram Öğretiminde:

1. Kavram öğretiminde özellikle somut işlemler döneminde olan öğrencilere doğrudan tanım yapılmamalı ve öğrencilerde anlam karmaşası oluşturacak örneklerden kaçınılmalıdır
2. Kavram yanlışlarını önlemek için örnek verilmesi gerekiyorsa örnek iyi seçilmeli ve öğrenciler tarafından tartışılmalıdır. Verilecek örneklerin günlük yaşam ile bağlantılı olması kalıcılığı artıracaktır.
3. Kavram öğrenmede grafik, tablolar, resimler ve modeller gibi görsel materyal kullanımına ağırlık verilmelidir. Somut örneklerin öğrenciler tarafından daha çok kabul gördüğü unutulmamalıdır.
4. Kavram öğretiminde öğrenme için gereken rehberlik yapılmalıdır. Özellikle aşamalı kavramlarda ön öğrenmeler dikkate alınmalı eski bilgi ile yeni öğrenilen bilgilerin örtüşmesine dikkat edilmelidir.
5. Kavram öğretiminde kavram haritalarının etkililiği unutulmamalıdır.

6. Kavram öğrenmeye rehberlik ederken her bireyin birbirinden farklı olduğu, kişisel özelliklerin öğrenme üzerinde etkili olduğu gerçeği unutulmamalıdır. Bu anlamda aktif öğrenme etkinliklerinin çeşitli olması süreci olumlu yönde etkileyecektir.
7. Kavram öğrenmede öğrencilerde oluşması muhtemel kavram yanlışları önceden hissedilmeli ve oluşan kavram yanlışları düzeltilmelidir.
8. Atatürkçülük ile ilgili kavramların öğrenilmesinde öğrencilerin kavramları kendilerine mal etmeleri konusunda rehberlik yapılmalıdır.
9. Öğretmenlere kendilerini yenileme fırsatı verilmeli ve kavram öğretimi konusunda hizmet içi eğitim verilmelidir (Ulusoy ve Yelken, 2009, s. 2021).

2.1.4. Kavram Öğretiminin Sosyal Bilgiler Eğitimindeki Yeri

Sosyal bilgiler, birçok disiplini bünyesinde barındıran bir ders olması sebebiyle kavram bakımından da zengin bir içeriğe sahiptir. Bu alanlar ayrıca çok fazla soyut kavramları da içinde barındırmaktadır. Tokcan sosyal bilgiler ders içeriğinin kavram çeşitliliğini şöyle ifade etmiştir: “Sosyal bilimler, ilköğretim kademesinde disiplinler arası ve bütünleştirilmiş bir formal eğitim programı olarak ‘sosyal bilgiler’ şeklinde ele alınmaktadır. Sosyal bilgiler ders içeriği, sosyal bilimler temel alınarak oluşturulduğundan kavramlar açısından oldukça zengindir. Şöyle ki; sosyal bilgiler derslerinde öğrenciler tarih, coğrafya, antropoloji, felsefe, sosyoloji, sosyal psikoloji, siyaset bilimi, ekonomi, psikoloji, sosyoloji, arkeoloji, sanat tarihi gibi alanlarda birçok kavramla karşılaşmaktadır” (Tokcan, 2015, s.1).

Sosyal bilgiler dersinin, kavram bakımından zengin bir ders olması, ve çok fazla soyut kavramları içermesi, bu derste ki kavram öğretiminin önemini ortaya koymaktadır. Doğanay başarılı bir kavram öğretiminin faydalarını şöyle ifade etmiştir: “Sosyal Bilgiler öğretiminde, kavramların öğrenilmesini, öğretimin odak noktası olarak belirlemenin birçok faydası vardır. Öğrencilerin akademik başarıları üzerinde olumlu etki sağlar. Öğrenme ve hatırlamayı basitleştirir. İletişimi kolaylaştırır. Öğretimi kişiselleştirir. Gerçek ve yanlış algılamayı ayırt etmeye yardımcı olur. Karmaşıklığı anlamaya yardımcı olur” (Doğanay, 2002, s.277).

2.1.5. Kavram Yanılgıları

Öğrenciler; yanlış öğrenme sonucu zihinlerinde, yer edinmesi gerekenden farklı bir şekilde bilgiler oluşur. Yağbasan ve Gülçiçek, kavram yanılgılarının ne olduğunu ve sebeplerini şu sözlerle ifade etmişlerdir: “Kavram yanılgıları öğrencilerin teorik bilgilerindeki eksikliklerini tanımlayan güvenilir kaynaklardan birisidir. Kavram yanılgılarının nedenleri arasında yanlış açıklamalar ve yanlış sorular ya da aşırı genellemeler gösterilebilir“ (Yağbasan, Gülçiçek, 2003, s.6).

Öğrencide var olan kavram yanılgılarının giderilmesi amacıyla öğretmenlerin çok çaba sarf etmeleri gerekmektedir. Kavramsal yanılgıların giderilmesi için yapılan çalışmalar uzun bir süreci kapsar. Bu süreçte uygulanması gereken yöntemler şu şekilde sıralanabilir:

- Öğrencilerde oluşabilecek kavram yanılgıları önceden tahmin edilmelidir.
- Öğrenciler, kavramsal çerçevelerini test etmeleri amacıyla sınıf içerisinde arkadaşlarıyla tartışmaya teşvik edilmelidir.
- Öğrencilerde olan kavram yanılgılarının giderilmesine yönelik model ya da benzetim (simülasyon) gibi etkinlikler düzenlenmelidir.
- Üzerinde durulan kavram yanılgıları belli aralıklarla gündeme getirilmeli ve devam eden kavram yanılgılarına yönelik tartışma ortamları oluşturulmalıdır (NRCS, 1997; 30-31. Akt: Ayyıldız, 2010, 31).

Kavram yanılgılarının giderilmesi için farklı yöntemler kullanılmalıdır; çünkü aynı yöntemlerin kullanılması istenilen sonuca ulaşılmasını engelleyebilir. Bazen kavram yanılgıları kolay bir şekilde giderilebilir bazen de öğrencinin zihninde oluşan kavram yanılgılarını gidermek için çok büyük bir çaba göstermek gerekir. Bu yüzden kavram yanılgılarının giderilmesi için farklı yöntemler uygulanmalıdır (NRCS, 1997; 30-31. Akt: Ayyıldız, 2010, 31).

2.2. Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar

Kavram Yanılgıları ile ilgili ulusal ve uluslararası alanda önemli çalışmalar yapılmıştır. Çalışmalar kavram yanılgılarının tespiti, bazı öğretim yöntemlerinin kavram yanılgılarının giderilmesi üzerine etkisini araştırmaya yönelik olarak yapılmıştır. Kavram yanılgıları tespiti çalışmaları öğrenciler üzerinde, bu yanılgıların giderilmesine

yönelik çalışmalar da öğretmenler üzerinden yürütülmüştür. Bu çalışmaların büyük bir kısmı ilköğretim öğrencileri ve öğretmenlerine yönelik olarak yapılmıştır. Ortaöğretim ve yükseköğretim öğrenci ve öğretmenlerine yönelik ve öğretmen adaylarına yönelik de önemli araştırmalar vardır. Bu araştırmalardan bazıları aşağıda verilmiştir.

Çalışkan (2018) tarafından yapılan araştırma, 2016-2017 eğitim öğretim yılında yapılmıştır. Çalışma, 5. sınıfta öğrenim gören sosyal bilgiler öğrencilerinin hava, su ve toprak kirliliği konusunda sahip oldukları kavram yanlışlarında ve yanlış uygulamalarında anne babanın rolünü araştırmak amacıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırmada; nicel araştırma yöntemlerinden korelasyon deseni kullanılmıştır. Araştırmada; seçkisiz olarak belirlenen 5. sınıfta öğrenim gören 204 öğrenci ve 204 aileden veri toplanmıştır. Araştırmanın örneklemini Kayseri merkez ve belirli ilçelerinde yer alan 5. sınıf öğrencileri ve anne-babaları oluşturmuştur. Araştırmada toplanan veriler SPSS programında analiz edilmiştir. Bu çalışmanın sonucunda; 5. sınıf öğrencilerinin ve anne-babalarının hava, su ve toprak kirliliği konusundaki ön bilgileri, yanlış algıları ve bu yanlış algıların sebepleri belirlenerek, öğrenciler ile anne babalar arasındaki ilişki incelenmiştir. 5. sınıf öğrencilerinin ve anne-babalarının anlama düzeyleri, kavram yanlışları ve yanlış uygulamaları arasında negatif ve anlamlı olmayan bir ilişki tespit edilmiştir. Öğrenciler ve ailelerin kavram yanlışları ve yanlış uygulamaları belirlenmiştir. Elde edilen sonuçlar doğrultusunda Fen Bilimleri Öğretim Programını hazırlayanlar, eğitimciler, öğrenciler ve aileler için çeşitli öneriler sunulmuştur.

Dolmaz ve Kılıç (2017) tarafından, sosyal bilgiler dersindeki tarih konularının öğretiminde aktif öğrenmenin etkisi öğretmen görüşleri doğrultusunda değerlendirilmesi amacıyla bir çalışma yapılmıştır. Çalışma, Ankara’da 2010-2011 eğitim öğretim yılında yapılmıştır. Araştırma 40 farklı okulda sosyal bilgiler dersine giren 80 öğretmen ile anket çalışması yapılarak gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre öğretmenler aktif öğrenme hakkında bilgi sahibidir ve öğretmenlere göre öğrenme ortamı olan okul ve sınıfların mevcut durumu aktif öğrenme için çok elverişli değildir; fakat aktif öğrenme geleneksel öğrenmeye göre çok daha fazla avantaja sahiptir. Ancak öğretmenler genelde yasal sorumluluğu az olan, maliyeti ucuz aktif öğrenme modellerini/tekniklerini tercih ettikleri belirtilmiştir.

Karaca (2017) tarafından yapılan çalışmanın amacı, Çorum il merkezindeki ortaokullardaki sosyal bilgiler öğretmenlerinin, öğretim sürecinde yaşadıkları sorunları belirlemektir. Çalışmada betimsel tarama yöntemi kullanılmıştır. Veriler anket aracılığıyla toplanmıştır. Anketin ilk bölümünde öğretmenlerin kişisel bilgilerini elde etmeye yarayan sorular bulunmakta, ikinci bölümde öğretmenlerin öğretiminde karşılaştıkları sorunlara ilişkin görüşlerini belirttikleri beş dereceli Likert tipi anketten oluşmakta ve üçüncü bölümde ise öğretmenlerin sosyal bilgiler dersi boyunca karşılaştıkları sorunları ifade ettikleri açık uçlu sorular yer almıştır. Öğretmenlerden toplanan verilerin frekans, yüzde, aritmetik ortalama, standart sapma değerleri bulunmuştur. Toplanan veriler SPSS 21 paket programında analiz edilmiştir. Araştırma sonucuna göre öğrencilerin sosyal bilgiler dersine ve öğretmene karşı olumlu tutum içerisinde oldukları tespit edilmiştir. Bunun yanında sosyal bilgiler müfredatının oldukça yoğun olması, ders saatinin haftada üç saat olması konuların yetiştirilememesine ve asıl kazanılması gereken değer ve becerilerin öğretilmemesine neden olmaktadır. Öğrenciler; sosyal bilgiler dersini ezber dersi olarak görmekte, bu yüzden konuları içselleştirmemektedir. Öğretmenler; TEOG sınavına yönelik dersi işlemek zorunda olduğu için müfredatı yetiştirmekte zorlanmakta, bu yüzden öğrenci merkezli yaklaşımları uygulayamamaktadır. Okullarda bu ders için gerekli araç-gerecin eksik olması eğitim ortamının zenginleştirilememesine neden olduğu belirtilmiştir.

Kurt (2017) tarafından yapılan çalışma, sosyal bilgiler öğretmenlerinin 6. sınıf sosyal bilgiler ders kitabının içeriği hakkındaki düşüncelerini tespit etmek amacıyla yapılmıştır. Çalışma grubu, Konya ili merkez ilçelerindeki devlet ortaokullarda 6. sınıflarda sosyal bilgiler derslerine giren 132 öğretmenden oluşmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak öğretmen anketi kullanılmıştır. Yapılan çalışmada ortaöğretim okullarında görev yapan 6. sınıf 132 sosyal bilgiler öğretmenin ders kitabına ilişkin görüşleri yüzde ve frekans yöntemi ile belirlenmiş ve yorumlanmıştır. Araştırma sonucuna göre tasarım, görsel düzen, fiziksel yapı bölümü ve dil ve anlatım bölümü genel olarak olumlu bulunmuş; içerik bölümü genel olarak yetersiz bulunmuştur.

Çakmak ve Çelik (2016) tarafından yapılan araştırmanın amacı, 6. sınıf sosyal bilgiler dersinin “İpek Yolunda Türkler” ünitesindeki kavramların öğretiminde kullanılabilecek kavram bulmaca örnekleri geliştirmektir. Bu bağlamda her kavramın yalnızca bir bulmacada kullanıldığı, toplam 30 kavramdan oluşan üç adet bulmaca

örneği geliştirilmiştir. Geliştirilen bulmaca örnekleri ile öğrencilerin derslerinde görsel materyal kullanımına ilişkin beklentilerinin karşılanması amaçlanmıştır. Ayrıca materyal hazırlama yönünde isteksiz sosyal bilgiler öğretmenlerinin de derslerinde materyal kullanma ve hazırlama noktasında motive edilmesi hedeflenmiştir. Çalışmanın sonuç bölümünde farklı öğrenme aktivitelerinin öğrenciler için verimli gelişim ortamları oluşturacağı, özellikle tarih konularının bir kısmının kavratılmasında sorunlarla karşılaşıldığı ve bu sorunların soyut kavramların ağırlıkta olduğu konularda daha belirgin olduğu tespit edilmiştir. Araştırmada, sosyal bilgiler dersi ipek Yolunda Türkler ünitesinde yer alan kavramların öğretiminde kullanılması amacıyla geliştirilen bulmaca örneklerinin, tarih konularını ezber olmaktan çıkarıp dersi daha eğlenceli hale getirilmesine katkı sunduğu belirtilmiştir. Ayrıca, geliştirilen kavram bulmacalarının yazılı-görsel materyal hazırlama ve kullanımı noktasında eksikleri olan öğretmenlere de bir önerme olması umulmuştur. Araştırmanın sonunda, araştırmacı yeni araştırmalar için önerilerde bulunmuştur: Sosyal bilgiler dersine ilişkin farklı üniteler için de kavram bulmaca örnekleri geliştirilebilir, bulmaca kullanımının etkililiğini belirleyecek çalışmalar yapılabilir.

Demirkaya ve Karacan (2016) tarafından, sosyal bilgiler dersindeki bazı coğrafi kavramları ile ilgili ön bilgilerini ve bu kavramlar ile ilgili yanlışlarını tespit etmek amacıyla ortaokul 6. sınıf öğrencilerine yönelik bir çalışma yapılmıştır. Araştırma Burdur ili Gölhisar ilçesindeki Yusufça Ortaokulu'nda 2015-2016 eğitim öğretim yılında yapılmıştır. Çalışma 16 sosyal bilgiler öğrencisi ile yürütülmüştür. Öğrencilere, açık uçlu sorulardan oluşan 18 maddelik test yöneltilmiştir. Veriler anlama, sınırlı anlama, anlamama, yanlış anlamama ve cevap verememe şeklinde sınıflandırılarak değerlendirilmiştir. Öğrencilerin büyük çoğunluğunun kavramları anlamadıkları ve büyük oranda kavram yanlışlığına sahip oldukları tespit edilmiştir. Araştırma sonucunda, sosyal bilgiler öğretmenlerine derslerinde öğrencilerinin kavramları anlama ve kavram yanlışlarını ortadan kaldırılması amacıyla; öğrenciyi aktif bir şekilde sürece dahil edecek öğrenme-öğretme etkinliklerine yer verilmesi, öğrenme ortamlarının çeşitlendirilmesi, dersin zevkli bir duruma getirilmesi konularında önerilerde bulunulmuştur.

Memişoğlu ve Tarhan (2016) tarafından yapılan çalışmanın amacı, sosyal bilgiler öğretmenlerinin kavram öğretimine ilişkin görüşlerini almaktır. Nitel araştırma

yöntemlerinden biri olan olgu bilim deseninden faydalanılarak görüşme formu aracılığıyla öğretmenlerin görüşleri alınmıştır. Araştırmada seçkisiz örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Çalışma, 2015-2016 eğitim-öğretim yılında ortaokullarda görev yapan 13 sosyal bilgiler öğretmeni ile yürütülmüştür. Öğretmenlere: kavramları öğretirken; en çok kullandıkları öğretim yöntemi, daha çok hangi materyallerden yararlandıkları, hangi kavramların öğretiminde zorlandıkları gibi sorular yöneltilmiştir. Araştırma sonucunda, sosyal bilgiler ders öğretmenlerinin büyük çoğunluğunun kavram öğretiminde sunuş yolunu tercih ettikleri, kavram öğretimi yapılırken materyal olarak en çok kavram haritasını kullandıkları ve kavram öğretiminde en çok zorlandıkları kavramların soyut kavramlar olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır. Bu sonuçlar ışığında öğretmenlere öğretim sürecinde kullandıkları yöntemleri çeşitlendirmeleri ve farklı materyallerden faydalanmaları ile ilgili önerilerde bulunulmuştur.

Yalçın (2016), çalışmasında, cumhuriyetten günümüze düzenlenen sosyal bilgiler programlarını sosyal bilgiler öğretim yaklaşımlarına göre incelemeyi amaçlamıştır. Çalışmada, tarama modeli türlerinden biri olan tarihsel yöntem kullanılmıştır. Literatür taraması sonucunda elde edilen veriler betimsel analiz tekniğiyle analiz edilmiştir. Araştırma bulguları 1924, 1938 ve 1948’de düzenlenen ilkokul ve 1931-1932, 1938, 1949 ve 1985’de düzenlenen ortaokul programlarında “vatandaşlık aktarımı olarak sosyal bilgiler” yaklaşımına daha çok yer verildiğini göstermiştir. Yine bu programlarda sosyal bilim disiplinlerinin içeriklerine rastlanmıştır. 1931-1932 ve 1938’de düzenlenen programlarda, “yansıtıcı araştırma olarak sosyal bilgiler” yaklaşımına ait herhangi bir bulgu elde edilememiştir. 1968, 1990, 1998 ve 2005’de düzenlenen programlarda ise sosyal bilgilere ait üç yaklaşıma da yer verildiği görülmüştür. Programların, disiplinler arası yaklaşımla yapılandırılmış olduğu; ancak konu bütünlüğünün olmadığı ifade edilmiştir.

Akşit ve Dinç (2015) çalışmalarında, sosyal bilgiler dersinde, 7. sınıf öğrencilerine kazandırılması hedeflenen kavramlardan, “iskân” kavramı ile ilgili öğrencilerin algılarını tespit etmeyi ve kavramın öğrencilere, daha etkin ve kalıcı biçimde, nasıl öğretilbileceğini araştırmışlardır. Çalışma, eylem araştırması olarak yapılandırılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu, Denizli’de bir devlet ortaokulunda eğitim gören, 16 yedinci sınıf öğrencisi oluşturmuştur. Metafor formu, rol oynama tekniği, iskân siyaseti etkinlikleri, kavramsal değişim metni, saha notları, yarı

yapılandırılmış görüşme formu ve süreç sonu değerlendirme metinleri ve materyalleri ile elde edilen veriler içerik analizi ile çözümlenmiştir. İlk uygulamada, metafor formu bulgularına göre, öğrencilerin iskân kavramına ait önbilgilerinin ve algılarının bulunmadığı saptanmıştır. Araştırmada, iki ders saatinde uygulanan eylem etkinliklerinin ardından veri üretme aracı yeniden uygulanmıştır. Öğrencilerin çoğu, “iskân” kavramıyla ilgili doğruya yakın tanımlar oluşturmuş; ancak kavram- Osmanlı Devlet ilişkisini belirtememişlerdir. Bu sebeple ek etkinlikler yapılmıştır. Görüşme ve süreç sonu değerlendirme metinlerinden elde edilen veriler, ek etkinliklerin amaca hizmet ettiğini göstermiştir. Sonuçlara göre, araştırmada uygulanan etkinlikler iskân kavramının etkili ve kalıcı bir biçimde öğrenilmesinde faydalı olmuştur.

Dağdelen ve Kösterelioğlu (2015) tarafından yapılan çalışma, sosyal bilgiler dersinin “İnsanlar ve Yönetim” ünitesindeki öğretim kavramlarında kavramsal değişim metinlerinin etkisini araştırmayı amaçlamıştır. Çalışma grubu, 23 kişi kontrol ve 23 kişi deney grubu olarak belirlenmiş. Çalışma Çorumdaki bir ilkokuldaki 4. sınıf öğrencilerinden oluşmuştur. Bir yarı deneysel metot olan, eşdeğer olmayan kontrol grubu modeli bu çalışmada kullanılmıştır. Kavramsal değişim metinleri deney grubunda; anayasa, bağımsızlık, cumhuriyet, demokrasi, hükümet/devlet, kamuoyu, merkezi yönetim, ulusal egemenlik, yerel yönetim ile ilgili kavram yanlışlarını tespit ettikten sonra bu kavram yanlışlarını ortadan kaldırmak için dört hafta süresince kullanılmıştır. Her iki gruba uygulanan ön-test ve son-test puanlarının yorumu sonucunda son-testte deney grubunun lehine önemli farklılıklar gösterdiği tespit edilmiştir.

Bitlisli (2014) tarafından yapılan çalışma, ortaokul 6. sınıf sosyal bilgiler programında yer alan “Yeryüzünde Yaşam” ünitesindeki bazı coğrafi kavramları öğrencilerin algılama seviyelerini ve sahip oldukları kavram yanlışlarını tespit etmek amacıyla yapılmıştır. Bununla birlikte sosyal bilgiler öğretmenlerinin, öğrencilerinin yeryüzünde yaşam ünitesindeki ilgili ünite de geçen coğrafi kavramları anlama yeterliliklerinden ve kavram yanlışlarından haberdar olup olmadıklarını da ortaya çıkarmak hedeflenmiştir. Araştırmada kullanılan veriler 2012–2013 eğitim-öğretim yılında, Bayburt İli’nin sosyoekonomik düzeyleri açısından farklılık gösteren dört ortaokulunda 165 altıncı sınıf öğrencisi ve il merkezinde görev yapan 15 sosyal bilgiler öğretmeni ile gerçekleştirilen çalışma sonucunda elde edilmiştir. Öğrencilerin büyük

çoğunluğunun söz konusu kavramlarla ilgili yanlışya düştükleri tespit edilmiştir. Öğrencilerin kavram yanlışları tespit edildikten sonra sosyal bilgiler öğretmenlerinin, öğrencilerin kavram yanlışları hakkındaki farkındalık düzeylerini tespit etmek amacıyla geliştirilen anket ile sosyal bilgiler öğretmenlerine konuyla ilgili sorular yöneltilmiştir. Öğretmenlerin, öğrencilerin sahip oldukları kavram yanlışlarının yeterince farkında olmadıkları sonucu ortaya çıkmıştır. Ankete katılan 15 öğretmenin de eğitim fakültesi mezunu olmasına rağmen kavram yanlışları konusunda yeterli bilgiye sahip olmamaları eğitim fakültelerinde kavram öğretimine yönelik derslerin yeterli olmadığı sonucunu ortaya koymuştur.

Akbaş (2013) tarafından yapılan çalışmanın amacı, öğretmenlerin kavram öğretimi, kavram yanlışları ve kavram yanlışlarını gidermede kullanılan yöntemler hakkındaki görüşlerini tespit etmektir. Çalışma Trabzon ili ve ilçelerinde görev yapan öğretmenlerle yürütülmüştür. Araştırmacı tarafından 20 sosyal bilgiler öğretmeni, 20 coğrafya öğretmeni olmak üzere toplam 40 öğretmen katılımcı olarak seçilmiştir. Araştırmada tarama yöntemi kullanılmıştır. Durum analizi ile veriler toplanmıştır. Çalışmada verilere ulaşmak amacıyla yarı yapılandırılmış mülakat formu aracılığıyla katılımcıların görüşleri alınmıştır. Araştırmanın sonunda, hem sosyal bilgiler öğretmenlerinin hem de coğrafya öğretmenlerinin verdikleri cevaplar incelenmiş ve karşılaştırılmıştır. Kavram öğretimi ile ilgili her iki grubun verdiği cevapların benzer olduğu görülmüştür. Öğretmenlerin görüşleri doğrultusunda kavram öğretiminin, geleneksel öğretim yöntemleriyle yapıldığı anlaşılmıştır. Ayrıca öğretmenlerin, kavram yanlışları nasıl tespit edilir ve bu yanlışlar nasıl ortadan kaldırılabılır konusunda herhangi bir fikre sahip olmadıkları belirlenmiştir. Çalışmanın sonunda öğretmenlerin kavram öğretimi ile ilgili bu eksikliklerine dikkat çekilerek öğretmenlerin bu konuda bilinçlenmeleri gerektiği vurgulanmıştır.

Kılıçoğlu (2011) çalışmasında, ilköğretim 6. sınıf öğrencilerinin “harita“, “ölçek“, “hava durumu“, “iklim” ve “konum“ kavramlarıyla ilgili kavram yanlışlarını tespit etmeyi ve bu yanlışların giderilmesinde, kavramsal değişim metnlerinin kullanımının etkililiğini ortaya koymayı amaçlamıştır. Çalışma, deneysel desene uygun olarak yürütülmüştür. Bu okuldaki iki sınıftan biri deney (31) diğeri kontrol grubu (30) olarak seçilmiştir. Kavram yanlışları tespit edildikten sonra; deney grubundaki öğrencilerin yanlışlarını gidermek amacıyla kavramsal değişim metinleri, kontrol

grubunda ise bu kavramlara ait yanlışların giderilmesinde programa dayalı öğretim yaklaşımı kullanılmıştır. Veriler, Başarı Testi ve Kavram Testi ölçekleri yoluyla ön test ve son test uygulamaları yapılarak elde edilmiştir. Yapılan analizler sonucunda: Ön testte, Kavram Testi puanları açısından, deney ve kontrol grupları arasında fark görülmemiştir, son testte ise deney grubunun lehine anlamlı bir farkın olduğu belirlenmiştir. Sonuç olarak; bu kavramlarla ilgili öğrencilerin var olan kavram yanlışlarının giderilmesinde, kavramsal değişim metinlerinin kullanmanın doğru bir seçim olduğu ve bu öğretimin programa dayalı öğretim etkinliklerine göre daha etkili olduğu belirlenmiştir. Araştırmadan elde edilen bulgulardan hareketle öğreticilere bazı önerilerde bulunulmuştur.

Tural (2011) tarafından yapılan araştırma, İlköğretim 6. sınıf sosyal bilgiler, ‘Demokrasinin Serüveni’ ünitesinde kapsamında yer alan “Demokrasi”, “Cumhuriyet”, “Eşitlik”, “Bilim”, “Hak”, “Hukuk”, “Kültür”, “Çağ”, “Millet”, ve “Kronoloji” kavramlarının kazanım düzey ve başarıları üzerinde Yapılandırmacı Yaklaşım dayalı model ve etkinliklerinin etkililiği belirlenmek amacıyla yapılmıştır. Araştırma Atatürk İlköğretim Okulu’nda 6. sınıfta öğrenim gören 48 öğrenci ile yürütülmüştür. Bu çalışma; deney grubu (24) kişi, kontrol grubu (24) kişi olmak üzere toplamda 48 öğrenciyle yürütülmüştür. Deney grubunda yapılandırmacı yaklaşıma dayalı kavram öğretimine yönelik öğretim modeline dayalı etkinliklerle dersler işlenirken, kontrol grubunda ise geleneksel öğrenme yöntemi ile dersler işlenmiştir. Öğrencilere ön test ve son test uygulamaları sonucunda şu sonuçlara ulaşılmıştır. Öğrencilerin, ‘Özgürlük, Demokrasi, Cumhuriyet, Millet’ kavramlarını doğru biçimde tanımlayıp uygun eşleştirmeler yaparken ‘Kronoloji, Hak, Hukuk, Bilim, Eşitlik, Devlet, Çağ, Kültür’ kavramlarında ise çeşitli kavram yanlışlarına düştükleri görülmüştür. Ayrıca yapılandırmacı yaklaşıma dayalı öğretim tasarımı, etkinlik ve uygulamaların yapıldığı deney grubundaki başarı ortalamaları, geleneksel yöntem dayalı etkinliklerin yapıldığı kontrol grubundaki başarı ortalamalarından yüksek çıkmıştır. Buna göre kavram öğretimine yönelik hazırlanmış olan yapılandırmacı öğretim tasarımı modelinin sosyal bilgiler dersini destekler nitelikte olduğu sonucuna varılmıştır.

Akdağ (2010) çalışmasını, sosyal bilgiler dersi 6. sınıf öğrencilerinin “Yeryüzünde Yaşam” ünitesinde, sahip oldukları kavram yanlışlarını tespit etmek amacıyla yapılmıştır. Araştırma Eskişehir ilindeki dört ilköğretim okulunda öğrenim

gören toplam 197 öğrenci ile yürütülmüştür. Çalışmada ünite de geçen kavramlarla ilgili hazırlanmış olan 30 soruluk başarı testi kullanılmıştır. Verilere t-testi ve varyans analizi kullanılarak ulaşılmıştır. Öğrencilerin kavram yanlışları tespit edilmiştir ve daha sonra da bu yanlışlar bazı değişkenler (cinsiyet, anne eğitim durumu, baba eğitim durumu, anne mesleği, baba mesleği) açısından incelenmiştir. Veriler sonucunda: Öğrencilerin en fazla; “geoit“ ve küre“, “paralel ve meridyen“, “ekvator ve meridyen“, “kroki ve harita“, ”fizikî harita ve özel harita“, “özel konum ve matematik konum“, “milat ve çağ“, “kronoloji ve arkeoloji” kavramları ile ilgili yanlışya düştükleri ve bu kavramları birbirine karıştırdıkları görülmüştür. Yanlışları değişkenler açısından; cinsiyet olarak kız öğrencilerde daha az yanlışya, anne eğitim düzeyi arttıkça daha az yanlışya, baba eğitim düzeyi arttıkça daha az yanlışya, düştükleri tespit edilmiştir. Ayrıca annesi memur olanlarda, babası serbest meslek olarak çalışanlarda daha fazla yanlış görülmüştür.

Doğan (2007) tarafından, öğrencilerin Sosyal Bilgiler Dersi 5. sınıf öğretim programında bulunan “Bir Ülke Bir Bayrak” ünitesindeki, “devlet, milli egemenlik, cumhuriyet, demokrasi, anayasa, yasa, merkezi yönetim, yerel yönetim ve vatandaş” kavramları hakkındaki algıları ve bu kavramlarla ilgili yanlışları ortaya çıkarmak amacıyla bir çalışma yapılmıştır. Araştırma betimsel tarama modeli ile yürütülmüştür. Araştırmayı yürütmek amacıyla, Adana İli Seyhan İlçesindeki özel ve devlet okullarından dört ilköğretim okulu ve bu okullardaki 6. sınıfların sekiz şubesi seçilmiştir. Çalışmanın verileri, 51 maddelik “Kavram Başarı Testi” ve “Görüşme Formu” aracılığıyla toplanmıştır. Araştırma sonucunda 51 maddelik kavram başarı testi sonucu şu bulgulara ulaşılmıştır: Öğrencilerin büyük çoğunluğu yanlışya düşmüştür ve bu yanlışlar cinsiyete göre farklılaşmamıştır, ancak yanlışlar sosyoekonomik düzeye göre farklılaştığı sonucuna ulaşılmıştır. Görüşme formu sonuçlarından ise şu bulgulara ulaşılmıştır: Öğrencilere görüşme formu aracılığıyla kavramları hatırlama, anlama ve uygulama düzeyi ile ilgili sorular yöneltilmiştir ve her üç düzey açısından da benzer sonuçlar elde edilmiştir. Bu sonuçların, cinsiyet açısından farklılaşmadığı ancak sosyoekonomik düzeyde farklılaştığı belirlenmiştir. Öğrencilerin kavramlarla ilgili başarıları da tek tek incelenmiştir ve ulaşılan sonuca göre, öğrencilerin en başarılı olduğu kavram “vatandaş” kavramı; en başarısız olduğu kavram ise “yasa” kavramı

olduğu belirlenmiştir. Bu veriler sonucunda öğretmenlere özellikle soyut kavramların öğretilmesi konusunda önerilerde bulunulmuştur.

Çakmak (2006) tarafından yapılan araştırma, öğrencilerin, ilköğretim 6. sınıf sosyal bilgiler dersindeki “Nüfus ve Yerleşme” ünitesinde yer alan bazı coğrafi kavramlarla ilgili bilgilerini belirledikten sonra bu kavramlar hakkındaki yanlışlarının sebeplerini irdelemek amacıyla yapılmıştır. Öğrencilerin kavram yanlışları belirlendikten sonra, bu yanlışlar veli eğitim durumu, farklı bölgelerde eğitim görme değişkenlerine göre irdelenmiştir. Öğrencilere uygulanan test sonucunda öğrencilerin büyük çoğunluğunun kavram yanlışısına sahip olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin, anne ve babaların eğitim durumuna göre şu sonuca ulaşılmıştır: Anne ve babaların eğitim düzeyleri ne kadar yüksekse kavram yanlışlığı düzeyleri de o oranda azaldığı görülmüştür. Farklı eğitim bölgelerindeki okullarda öğrenim görme durumuna göre şu sonuca ulaşılmıştır: Şehrin merkezinde ve birinci hizmet bölgesinde bulunan okullarda öğrenim gören öğrencilerde kavram yanlışları şehrin kenar mahallelerindeki okullar ve köy okulunda öğrenim gören öğrencilerin kavram yanlışlarından daha az oranda olduğu belirlenmiştir. Okulun fiziksel ortamı, teknik bakımdan donanımı, öğretmen potansiyeli, maddi olanakları gibi bazı etkenlerin de öğrencilerin başarısına etki ettiği sonucuna ulaşılmıştır.

2.3. Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar

Kavram yanlışları ile ilgili yurt dışında birtakım çalışmalar yapılmıştır, bu bölümde yurt dışında yapılan bazı çalışmalara yer verilmiştir.

Trotsky ve Sabag (2015) tarafından yapılan çalışmanın amacı; öğrencilerin kavram yanlışlarının kökenini araştırmak ve bu yanlışların giderilmesinde pedagojik yöntemlerin (metotların) etkisini belirlemektir. Çalışmada deney grubu öğrencilerine yeni öğretim yöntemi uygulanmış kontrol grubu öğrencilerine mevcut geleneksel öğretim programı uygulanmıştır. Araştırmada nicel araştırma verileri sonucunda şu bulguya ulaşılmıştır: Kullanılan yeni öğretim yaklaşımı öğrencilerin hatalarında önemli derecede azalma etkisi göstermiştir ve öğrencilerdeki yanlış düşünme eğiliminin azaldığı sonucuna ulaşılmıştır.

Karpudewan, Roth ve Chandrakesan (2014) tarafından yapılan çalışma; yapılandırmacı yaklaşıma dayalı bir öğretim yönteminin müfredata dayalı öğretim yöntemine göre daha az kavram yanlışları oluşturduğu hipotezini test etmek amacıyla yapılmıştır. Araştırmanın yöntemi; deney ve kontrol gruplu yarı deneysel modeldir. Bu amaçla öğrenciler iki farklı okuldan rastgele seçilmiştir. Deney grubu (35) ve kontrol grubu (38) kişi olarak belirlenmiştir. Verilere ulaşmak için, araştırmada yapılandırmacı yaklaşıma dayalı öğretim yöntemi deney grubuna, müfredata dayalı öğretim yöntemi ise kontrol grubuna uygulanmıştır. Araştırma sonunda yapılandırmacı yaklaşımın uygulandığı deney grubunda, müfredata dayalı yaklaşımın uygulandığı kontrol grubuna göre daha az yanlış tespit edilmiştir.

Wendt ve Szapkiw (2013) tarafından yapılan araştırma; internet (online) işbirlikli öğrenme ile geleneksel işbirlikli öğrenmeyi karşılaştırmak amacıyla yapılmıştır. Bu çalışmada nicel, yarı deneysel yöntem ile yürütülmüştür. Ön-test/son-test uygulaması deney ve kontrol gruplarında uygulanmıştır. Dokuz haftalık bir sürede deney grubundaki öğrenciler online işbirlikli öğrenme etkinliklerine, kontrol grubundaki öğrenciler ise geleneksel işbirlikli faaliyetlerine katılmıştır. Central Virginia adlı kamu ortaokulunda öğrencilere bir ön test ve son test uygulanmıştır. Çalışmada kavram yanlışlarını belirlemek amacıyla Mosart değerlendirmeler, standartlara dayalı bir şekilde yapılmıştır. Değerlendirme bir yönü ile fen okuryazarlığı olarak bilimsel kavram yanlışlarını ölçmek amaçlı olmuştur. Araştırmadaki sonuçlar şunlardır: Öğrencilerin kimi daha az fen kavram yanlışlarına sahip kimi de daha çok fen kavram yanlışlarına sahiptir. Geleneksel sınıfta ortak etkinliklere daha az katılım olmuştur, online ortamda işbirliği faaliyetlerine katılan öğrenci sayısı daha fazla olmuştur. Ayrıca, ön-test ile son-test, deney grubundaki öğrencilerin fen yanlış sayıları azalmıştır.

Monteiro, A. (2012) tarafından yapılan çalışma; minerallerin neden ve nasıl olacağına dair 11. Sınıf öğrencilerinin kavram yanlışlarını belirlemek amacıyla yürütülmüştür. Bu kavram yanlışları üzerinde ayrıca aile, cinsiyet, anne baba eğitim düzeyi gibi değişkenlerin de etkileri tespit edilmeye çalışılmıştır. Çalışma sonucunda öğrencilerin kolayca kavram yanlışsı içeren cevaplar verdikleri tespit edilmiş ve aile, cinsiyet, anne baba eğitim düzeyi gibi değişkenlerin ise kavram yanlışsının dağılımı üzerinde herhangi bir etkisinin olmadığı yönünde sonuçlara ulaşılmıştır.

Beerenwinkel, Parchmann ve Grasel (2011) tarafından yapılan çalışmada; öğrencilerin maddenin tanecikli yapısı hakkındaki yaygın kavram yanlışlarının farkındalığı üzerinde kavramsal değişim metinlerinin etkisi tespit edilmeye çalışılmıştır. Çalışma, 214 kişilik deneysel bir grupta yürütülmüştür. Öğrencilerin öğrenme durumları ön-test son-test tasarımı aracılığıyla ölçülmüştür. Kavramsal değişim metinlerinin, öğrencilerin maddenin tanecikli yapısına dair yaygın kavram yanlışları hakkında farkındalığını artırdığını ve geleneksel metinlere kıyasla iyi sonuçlar verdiğini tespit etmişlerdir.

King (2010) tarafından yapılan çalışmada; Galler ve İngiltere’de lise coğrafya ders kitaplarında yer alan kavram yanlışları araştırılmıştır. Bu amaçla 29 adet ders kitabı incelemiştir. Araştırma sonucunda kitaplarda; kayaçlar, depremler, levha tektoniği konusunda çok fazla kavram yanlışlarına yol açacak bilgilerin verildiği tespit edilmiştir. Ayrıca genel olarak coğrafya konularında sayfa başına bir adet hata bulunmuştur. Kitaplarda yer alan yanlış kavramların öğrencilerde kavram yanlışına sebep olabileceği belirtilmiştir.

Mc Guire (2009) çalışmasında; dünya genelinde coğrafya ile ilgili kavram yanlışlarının araştırıldığı makale ve kitaplarda genel olarak öğretmenlerin hangi kavram yanlışlarına sahip olduğunu tespit etmeye çalışmıştır. Çalışmada öğretmenlerin; “Deprem sırasında yerin içinden gelen enerji eğer kayaların yoğunluğu fazla ise daha zayıf bir deprem meydana gelir”, “Depremler sadece Richter ölçeği ile ölçülür”, “Basınç tortul kayalar için vazgeçilmez bir sebeptir”, “Büyük depremler sadece levha sınırlarında meydana gelir” gibi kavram yanlışlarına sahip oldukları yönünde sonuçlara ulaşılmıştır. Öğretmenlerin sahip oldukları bu yanlışların öğrencilere de yansıtacağı belirtilmiştir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

III. YÖNTEM

Bu bölümünde çalışmanın araştırma modeli, çalışma grubu, veri toplama araçları, verilerin analizi konuları yer almaktadır.

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada, “İpek Yolunda Türkler“ ünitesinde geçen kavramlarda öğrencilerin algılama düzeylerini ve kavram yanılgılarını tespit etmek amacıyla öğrencilere başarı testi uygulanmıştır. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin, öğrencilerin “İpek Yolunda Türkler“ ünitesindeki kavram yanılgılarının farkında olup olmadıklarını belirlemek amacıyla da öğretmenlere anket uygulaması yapılarak durum tespitine çalışılmıştır. Çalışma nicel çalışmadır ve çalışmada betimsel araştırma türlerinden biri olan genel tarama modeli kullanılmıştır.

3.2. Çalışma Grubu

Araştırma Diyarbakır ilinde yapılmıştır. Diyarbakır ilinde dördü merkez ilçe olmak üzere toplamda 17 ilçe bulunur. Araştırma Diyarbakır ili merkeze bağlı Kayapınar ilçesindeki altı devlet okulunda yapılmıştır. Kayapınar ilçesinin seçilmesinin sebepleri; merkez ilçe olması, merkezde genel başarısı en iyi okulların bu ilçede olması, çeşitlilik sağlanması açısından okul sayısının ilçede fazla olmasıdır.

Araştırmanın çalışma evreni, Diyarbakır Kayapınar ilçesindeki devlet okullarında öğrenim gören ilköğretim 6. sınıf öğrencilerinden oluşmaktadır. Araştırmanın çalışma evren sayısı, İlçe Milli Eğitim Müdürlüğünden alınan bilgiler doğrultusunda, 6306 6. sınıf öğrencisi olarak belirlenmiştir. Örneklem büyüklüğü bu sayı doğrultusunda Salant ve Dillman'nın formülü ile hesaplanmıştır.

Tablo 1: Örneklemen büyüklüğünün belirlenmesine yönelik formül

$n = N t^2 p q / d^2 (N-1) + t^2 p q$	
N	: Hedef kitledeki birey sayısı
n	: Örneklem alınacak birey sayısı
p	: İncelenen olayın görülüş sıklığı (gerçekleşme olasılığı)
q	: İncelenen olayın görülmeyiş sıklığı (gerçekleşmeme olasılığı)
t	: Belirli bir anlamlılık düzeyinde, t tablosuna göre bulunan teorik değer
d	: Olayın görülüş sıklığına göre kabul edilen $\pm$ örneklem hatasıdır

Kaynak: Salant ve Dillman, 1994, s. 55

Tablo 1’de görüldüğü gibi, örneklem formülü kullanılarak homojen bir yapıda olmayan bu evren için % 95 güven aralığında, $\pm$ % 5 örneklem hatası ile gerekli örneklem büyüklüğü $n = 6306 (1,96)^2 (0,5) \cdot (0,5) / (0,5)^2 (450-1) + (1,96)^2 (0,5) (0,5) = 382$ olarak hesaplanmıştır. İslamoğlu örneklem geçerliliğini şöyle ifade eder: “Örneklem hacmi büyüdükçe örneklemden elde edilen bulguların evren için geçerliliğinin de arttığı kabul edilir” (İslamoğlu, 2003, s.150). Araştırmada hesaplanan öğrenci sayısından daha fazla örneklem ulaşılmaya çalışılmıştır. İlçede toplamda 33 devlet okulu bulunmaktadır. Araştırma 2017-2018 eğitim öğretim yılında ilçedeki altı devlet okulunda (Vali Kurt İsmail Paşa Ortaokulu, Diclekent Ortaokulu, Akşemsettin Ortaokulu, Mevlana Ortaokulu, Hattat Hamit Aytaç Ortaokulu, Nazime Tatlıcı Ortaokulu) öğrenim gören toplam 375 6. sınıf öğrencisiyle gerçekleştirilmiştir, uygulana testlerin tamamından dönüt alınmıştır. İlçede uygulama yapılacak okulların belirlenmesinde, çeşitlilik sağlanması amacıyla her mahalleden bir okul seçilerek yansızlık sağlanmaya çalışılmıştır.

Araştırmada uygulamanın ikinci basamağını oluşturan anket uygulaması, 2017-2018 eğitim öğretim yılında Diyarbakır ili Kayapınar ilçesine bağlı devlete bağlı resmi okullarda çalışan sosyal bilgiler öğretmenleri üzerinde yapılmıştır. İlçede sosyal bilgiler öğretmeni sayısının 98 olduğu bilinmektedir. Öğretmenler üzerinde örneklem hesabı yapılmadan öğretmenlerin tamamına ulaşılmaya çalışılmıştır. Ancak toplamda 58 sosyal bilgiler öğretmenine ulaşılmıştır.

Tablo 2: Başarı testinin ve anketin uygulandığı okullar

Okul Adı	Sosyal Bilgiler Öğretmen Sayısı	6. Sınıf Öğrenci Sayısı	Uygulamanın Yapıldığı Öğrenci Sayısı
İMKB Hattat Hamit Aytaç Ortaokulu	8	632	82
Akşemsettin Ortaokulu	6	480	80
Vali Kurt İsmail PaşaOrtaokulu	6	490	69
Nazime Tatlıcı Ortaokulu	4	216	35
Mevlana Ortaokulu	3	280	76
Diclekent Ortaokulu	2	122	33

Tablo 2’de görüldüğü gibi, başarı testi Kayapınar ilçesindeki altı okulda öğrenim gören 375 öğrenciye uygulanmıştır. Okullarda uygulama yapılırken okul büyüklüğü oranında şube seçilmiştir; dört okulda iki şube, iki okulda bir şube seçilerek örneklem sayısı doğrultusunda uygulama yapılacak yeterli öğrenci sayısı belirlenmiştir. Okullardaki şubeler seçilirken de ortalama başarıya sahip öğrencilerin bulunduğu şubeler seçilmiştir. Anket bu okullarda görev yapan öğretmenlerin tamamına uygulanmıştır. Ayrıca, Diyarbakır ili Kayapınar ilçesindeki diğer okullarda görev yapan sosyal bilgiler öğretmenlerine de ulaşılabildiği kadar anket formu uygulanmıştır.

3.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmanın ilk kısmında, veri toplama aracı olarak ortaokul 6. sınıf öğrencilerinin “İpek Yolunda Türkler“ ünitesindeki kavram yanlışlarını ortaya çıkarmak için araştırmacı tarafından hazırlanan 20 soruluk bir başarı testi kullanılmıştır. Testte yer alan sorulara ilköğretim öğrencilerin gelişim seviyesi göz önünde bulundurularak dört seçenek konulmuştur ve araştırmanın amacı doğrultusunda kavram bilgisini ölçen sorular sorulmuştur. Veri toplama aracının maddeleri, kaynak taraması yapılarak ve 6. sınıf MEB okul ders kitabından faydalanılarak hazırlanmıştır. Böylece

araştırmada veri toplama aracı olarak geliştirilen testin ilk taslağı oluşturulmuştur. Kapsam geçerliliği için üç sosyal bilgiler öğretmeninin görüşüne, kelime hataları için de bir Türkçe öğretmenin görüşüne başvurulmuştur. Gerekli düzeltmeler yapıldıktan sonra test ölçeği geliştirmek amacıyla 41 öğrenciye uygulanmıştır. Pilot uygulama yapıldıktan sonra uygulamanın istatistiksel analizleri bilgisayar ortamında Microsoft Excel ve SPSS (Statistical Package For Social Sciences) programları kullanılarak yapılmıştır. Başarı testi maddelerinin niteliğini ölçmek için, madde ayırt edicilik ve madde güçlük endeksleri incelenmiştir. Önkol (2012, s.48)’a göre; “Ayırt edicilik ve güçlük analizleri, ölçek maddelerinin güvenilirlik ve geçerliği hakkında özel (spesifik) bilgi veren değerlerdir” Turgut ve Baykul, ayırt edicilik ve güçlük analizlerinin amacını şu sözleriyle ifade etmişlerdir: “Güçlük ve ayırt edicilik endeksi gibi madde istatistiklerinin hesaplanması, bunlara göre doğrudan teste konulabilecek maddelerin seçilmesi, düzeltilmesi gereken maddelerin belirlenmesi ve test için uygun olmayan maddelerin ayıklanması amaçlarıyla yapılır” (Turgut ve Baykul, 2012, s.114).

3.3.1. Madde Ayırt Edicilik Endeksi

(Büyüköztürk, Kılıç, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2014, s.286), madde ayırt ediciliğini; “Madde ayırt ediciliği maddelerin ölçülen özelliklerle ilgili olarak bireyleri ne derece ayırt ettiğini gösterir.” şeklinde ifade etmişlerdir. Bayrakçıken, madde ayırt ediciliğini şöyle açıklamıştır: “Madde ayırt edicilik endeksi, başarı düzeyi yüksek (üst grup) ve düşük (alt grup) olan öğrencileri birbirinden ayırt etme düzeyidir. -1 ile +1 arasında değişen madde ayırt edicilik indeksinin 0’a yaklaşması ayırt ediciliğin düşük, 1’e yaklaşması ise ayırt ediciliğin yüksek olduğu anlamına gelir” (Bayrakçıken, 2012, s.304).

Maddeler için madde ayırt edicilik endeksi Gönen ve diğerlerinin (2011, s.48) belirttiği aşağıdaki formül ile hesaplanmıştır.

$$\text{Madde Ayırtıcılık Gücü} = r = \frac{D_{\text{ü}} - D_{\text{a}}}{N}$$

$D_{\text{ü}}$: Maddeyi üst grupta doğru cevaplayan sayısı

D_{a} : Maddeyi alt grupta doğru cevaplayan sayısı

N : Alt veya üst gruptaki öğrenci sayısı

Tablo 3: Madde ayırt edicilik endeksi değerlendirme kriterleri

Madde ayırt edicilik endeksi	Maddenin değerlendirilmesi
0.40 ve büyük	Çok iyi bir madde (Ayırt etme gücü yüksek)
0.30-0.39 arası	Oldukça iyi bir madde (Ayırt etme gücü iyi)
0.20-0.29 arası	Üzerinde çalışılması ve düzeltilmesi gereken madde (Ayırt etme gücü orta derece)
0.19 ve daha küçük	Çok zayıf madde (Ayırt etme gücü düşük)

Turgut’a (1995, s.224) göre: “0.20’nin altındaki maddeler çok zayıf maddelerdir ve kullanılamaz; 0.20-0.30 arası maddeler düzeltilmelidir; 0.30-0.40 arası maddeler oldukça iyi maddelerdir; 0.40 ve üstü maddeler çok iyi maddelerdir” Tabloda görüldüğü gibi 0.30 üstü maddeler testte kullanılabilir maddelerdir.

3.3.2. Madde Güçlük Endeksi

Sefer ve Koçyiğit’e göre, “Madde güçlük endeksi; bir maddeyi doğru yanıtlayanların sayısının sınava katılan öğrencilerin sayısına olan oranıdır” (Sefer ve Koçyiğit, 2004, s.5). Tekin, Kubiszyn ve Borich, madde güçlük endeksini şöyle tanımlamışlardır: “Bir madde için bu değerin 1’e yaklaşması maddeyi test uygulanan kişilerin çoğunun doğru yanıtladığı ve kolay bir madde olduğu; 0’a yaklaşması da o maddeyi test uygulanan kişilerin az bir kısmının doğru yanıtladığı ve güç bir madde olduğu şeklinde yorumlanır” (Tekin, 2000, s.184, Kubiszyn ve Borich, 2003, s.76). Özgüven, madde güçlük değerlerini şöyle yorumlamıştır: “Bir maddenin güçlük (p) değeri, yani doğru cevap verenlerin yüzdesi yükseldikçe sorunun kolay, düştükçe de zor olduğu anlaşılır, (p) değeri 0 ile 1 arasında değerler alır” (Özgüven, 2012, s.231).

Maddeler için madde ayırt edicilik endeksi ve madde güçlük endeksi Gönen ve diğerlerinin (2011, s.49) belirttiği gibi aşağıdaki formül ile hesaplanmıştır.

$$\text{Madde Güçlüğü} = p = \frac{Dü + Da}{2N}$$

Dü: Maddeyi üst grupta doğru cevaplayan sayısı

Da: Maddeyi alt grupta doğru cevaplayan sayısı

N: Alt veya üst gruptaki öğrenci sayısı

Tablo 4: Madde güçlük endeksi değerlendirme kriterleri

Madde Güçlük İndeksi (Pj)	Maddenin değerlendirilmesi
0.00 ile 0.39	Zor bir madde
0.40 ile 0.60	Orta güçlükte bir madde
0.61 ile 1.00	Kolay bir madde

Tablo 4’te görüldüğü gibi madde güçlüğü 1’e yakınlaştıkça soru kolaya doğru gitmektedir, madde güçlüğü 0’a yakınlaştıkça soru zora doğru gitmektedir. Madde güçlüğü; 0.40’ın altında ise madde zor demektir, 0.60’ın üstündeysen madde kolay demektir, 0.40-0.60 aralığında ise madde orta güçlükte demektir (Tekin, 2000, s.185). Hangi güçlükte maddelerin kullanımı testin kullanım amacına göre değişmektedir, ancak başarı testlerinde orta güçlükteki maddelerin kullanımı tercih edilmektedir.

Tablo 5: Madde güçlük ve ayırt edicilik için değerlendirme kriterleri

Madde güçlük endeksi (p)	Madde ayırt edicilik endeksi (r)	Yorum
0.90 dan fazla	Değer yok	Eğer etkili bir öğretim varsa tercih edilir
0.60-0.90	$r > 0.20$	Tipik iyi bir madde
0.60-0.90	$r < 0.20$	Üzerinde çalışılması gereken madde
$p < 0.60$	$r > 0.20$	Zor fakat ayırt edici bir madde
$p < 0.60$	$r < 0.20$	Zor ve ayırt edici olmayan madde (Bu madde kullanılamaz)

Tablo 5’te görüldüğü gibi, madde güçlük ve ayırt edicilik endekslerinin birlikte değerlendirilerek bir madde hakkında yapılan yoruma yer verilmiştir.

Tablo 6: Madde güçlüğü ve madde ayırt ediciliği

Soru	Madde Güçlüğü (p)	Madde Ayırtıcılık Gücü (r)	Madde Ayırtıcılık Gücüne Göre Değerlendirme	Madde Güçlük ve Ayırt Edicilik İçin Değerlendirme
Soru1	0,091	0,182	Çok zayıf madde - Ayırt etme gücü düşük	Zor ve ayırt edici olmayan madde-Bu madde kullanılamaz
Soru2	0,409	0,636	Çok iyi bir madde - Ayırt etme gücü yüksek	Zor fakat ayırt edici bir madde-Eğer yüksek standartlara sahipseniz bu soru iyidir
Soru3	0,727	0,364	Oldukça iyi bir madde	Tipik iyi bir madde
Soru4	0,364	0,364	Oldukça iyi bir madde	Zor fakat ayırt edici bir madde-Eğer yüksek standartlara sahipseniz bu soru iyidir
Soru5	0,227	0,273	Üzerinde çalışılması ve düzeltilmesi gereken madde - Ayırt etme gücü orta derece	Zor fakat ayırt edici bir madde-Eğer yüksek standartlara sahipseniz bu soru iyidir
Soru6	0,727	0,727	Çok iyi bir madde - Ayırt etme gücü yüksek	Tipik iyi bir madde
Soru7	0,045	0,091	Çok zayıf madde - Ayırt etme gücü düşük	Zor ve ayırt edici olmayan madde-Bu madde kullanılamaz
Soru8	0,591	0,455	Çok iyi bir madde - Ayırt etme gücü yüksek	Zor fakat ayırt edici bir madde-Eğer yüksek standartlara sahipseniz bu soru iyidir
Soru9	0,500	0,636	Çok iyi bir madde - Ayırt etme gücü yüksek	Zor fakat ayırt edici bir madde-Eğer yüksek standartlara sahipseniz bu soru iyidir
Soru10	0,364	0,000	Çok zayıf madde - Ayırt etme gücü düşük	Zor ve ayırt edici olmayan madde-Bu madde kullanılamaz
Soru11	0,636	0,545	Çok iyi bir madde - Ayırt etme gücü yüksek	Tipik iyi bir madde
Soru12	0,727	0,545	Çok iyi bir madde - Ayırt etme gücü yüksek	Tipik iyi bir madde
Soru13	0,773	0,636	Çok iyi bir madde - Ayırt etme gücü yüksek	Tipik iyi bir madde
Soru14	0,455	0,545	Çok iyi bir madde - Ayırt etme gücü yüksek	Zor fakat ayırt edici bir madde-Eğer yüksek standartlara sahipseniz bu soru iyidir
Soru15	0,591	0,818	Çok iyi bir madde - Ayırt etme gücü yüksek	Zor fakat ayırt edici bir madde-Eğer yüksek standartlara sahipseniz bu soru iyidir
Soru16	0,500	0,636	Çok iyi bir madde - Ayırt etme gücü yüksek	Zor fakat ayırt edici bir madde-Eğer yüksek standartlara sahipseniz bu soru iyidir
Soru17	0,091	0,000	Çok zayıf madde - Ayırt etme gücü düşük	Zor ve ayırt edici olmayan madde-Bu madde kullanılamaz
Soru18	0,364	0,364	Oldukça iyi bir madde	Zor fakat ayırt edici bir madde-Eğer yüksek standartlara sahipseniz bu soru iyidir
Soru19	0,682	0,636	Çok iyi bir madde - Ayırt etme gücü yüksek	Tipik iyi bir madde
Soru20	0,636	0,727	Çok iyi bir madde - Ayırt etme gücü yüksek	Tipik iyi bir madde

Tablo 6’da görüldüğü gibi, pilot uygulama sonucunda başarı testinin maddelerinin güçlük ve ayırtıcılık endeksleri hesaplanmıştır. Bunun sonucunda maddelerin kullanılabilirliği belirlenmiştir ve kullanılamayacak durumda olan maddeler testten çıkarılmıştır.

Tablo 7: Değerlendirme dışı bırakılan sorular

Sorular	(p)	(r)	Maddenin Ayırt Edicilik Gücü	Madde Güçlük ve Ayırtıcılık Gücüne Göre Değerlendirme
Soru 1	0,091	0,182	Çok zayıf madde - Ayırt etme gücü düşük	Kolay ve ayırt edici olmayan madde. Bu madde kullanılamaz
Soru 7	0,045	0,091	Çok zayıf madde - Ayırt etme gücü düşük	Orta güçlükte ve ayırt edici olmayan madde. Bu madde kullanılamaz
Soru 10	0,364	0,000	Çok zayıf madde - Ayırt etme gücü düşük	Zor ve ayırt edici olmayan madde. Bu madde kullanılamaz
Soru 17	0,091	0,000	Çok zayıf madde - Ayırt etme gücü düşük	Kolay ve ayırt edici olmayan madde. Bu madde kullanılamaz

Tablo 7’de görüldüğü gibi ayırt etme gücü düşük olan dört soru anketten çıkarılmıştır. Bu analiz sonucunda, madde güçlüğü açısından 1 ile 0’a yakın olan maddeler, madde ayırt ediciliği bakımından ise 0,30’un altında olan 4 madde testten çıkarılmıştır. 20 maddelik veri toplama aracı böylelikle 16 maddeye düşürülmüştür.

Testin güvenilirliğini hesaplamak için ise hem KR-20 hem de KR-21 (Kuder-Richardson) analizleri yapılmıştır. Tekin (200) iç tutarlılık katsayısını şöyle tanımlamıştır: “KR20 ve KR21 formülleri, testteki her maddenin aynı değişkeni ölçtüğü, yani testin ölçtüğü şeyin homojen olduğu sayılına dayanır. Testin iki yarısı yerine testteki tüm maddeler arasındaki tutarlılığın ölçümünü verir ve iç tutarlılık katsayısı olarak adlandırılır.” KR-21, madde analizi yapılmamış testlere uygulanır ve testteki maddelerin madde güçlükleri eşit farz edilir. Bu nedenle KR-21 formülü ile elde edilen katsayı, güvenilirliğin alt sınırı olarak kabul edilir. Bir başka ifadeyle KR-21 her zaman için KR-20’den küçüktür ($KR-20 > KR-21$). Bir testin KR-20 veya KR-21 güvenilirliği yüksek bulunmuşsa, bu testteki maddelerin aynı yeterliği ölçtüğü (testin tek boyutlu olduğu) ve test puanlarının tesadüfî hatalardan arınık olduğu sonucuna ulaşılabilir (Güvenirlilik Doc, 2016).

Tablo 8: Güvenirlilik analizi

Cronbach's Alpha	0,642
Split-Half (odd-even) Correlation	0,512
Spearman-Brown Prophecy	0,677
Meanfor Test	9,097
Standard Deviationfor Test	3,304
KR21	0,574
KR20	0,642

Tablo 8’de pilot uygulama sonucunda testin, Split-Half (odd-even) Correlation değeri 0,51; Spearman-Brown Prophecy değeri 0,67; olarak bulunmuştur. KR21 değeri 0,57; KR20 değeri 0,64 olarak bulunmuştur. Yani KR21 ve KR20 değerleri yüksek bulunduğu için test güvenilirliktir. Ayrıca KR21 değeri KR20 değerinden küçük olduğu için test tek boyutludur (test maddeleri aynı yeterliliği ölçmektedir).

3.3.3. Geçerlilik Analizi

Cevap kâğıtları puanlanıp en yüksekten en düşüğe doğru sıralanır. En yüksek ve en düşük puanlı kâğıtların %27’si ayrılır, ortada kalan kâğıtlar analize dâhil edilmezler. Üst ve alt grupta ayrı ayrı o maddeye verilen cevaplardan tüm seçeneklere konulan işaretler, erişilmemişler ve cevaplandırılmamışlar sayılıp sonuçları bir çizelge ile gösterilir. Doğru cevabın üst ve alt gruplardaki yüzdeleriyle madde güçlüğü (pj) ve maddenin ayırtıcılık gücü (r) bulunur (Gönen, Kocakaya, ve Kocakaya, 2011).

En yüksek ve en düşük puanlı kâğıtların %27’sine $41 \times 0,27 = 11,07 \sim 11$ olarak belirlenmiştir, yani test geçerlidir.

Araştırmanın ikinci kısmında ise veri toplama aracı (anket); örnekleme oluşturan sosyal bilgiler öğretmenlerinin genel ve meslekî özelliklerini, ortaokul 6. sınıf sosyal bilgiler ders kitabından “İpek Yolunda Türkler” ünitesine ilişkin öğrencilerin bilgi düzeylerine yönelik düşüncelerini belirlemek amacıyla hazırlanmıştır. Anket önce taslak olarak hazırlanmış, sonra taslağa yönelik kapsam geçerliliği için tez danışmanına sunulmuş, sosyal bilgiler öğretmenlerinin de görüşleri alınmış ve bazı maddeler düzeltilerek ankete son şekli verilmiştir. Anket iki bölümden oluşmuştur. Birinci bölüm; ankete katılan sosyal bilgiler öğretmenlerinin kişisel, meslekî bilgileri ve mezun oldukları eğitim kurumu şeklinde üç sorudan oluşmuştur. İkinci bölüm ise “İpek Yolunda Türkler” ünitesi kapsamındaki kavramların yanlışlıklarına yönelik olarak öğretmenlerin değerlendirmelerini içeren 15 sorudan oluşmuştur ve beşli likert ölçeğine göre hazırlanmıştır. Anket formunda bulunan soruların beş adet cevaplandırma seçeneği vardır; bunlar tamamen, genellikle, kısmen, çok az ve hiç seçenekleridir.

3.4. Verilerin Analizi

Öğrencilere uygulanan başarı testi ve öğretmenlere uygulanan anket formu değerlendirmeye tabi tutulmadan önce; gözden geçirilerek kurallara uygun olarak doldurulup doldurulmadığı kontrol edilmiş, bütün testlerin ve anketlerin istenilen şekilde doldurulduğu tespit edilmiştir. Değerlendirme toplamda 375 başarı testi ve 58 anket üzerinden yapılmıştır. Araştırmada elde edilen veriler, SPSS (Statistical Package for Social Sciences) for Windows 22.0 programı kullanılarak analiz edilmiştir. Verilerin değerlendirilmesinde tanımlayıcı istatistiksel yöntemleri olarak, “sayı, yüzde, ortalama, standart sapma” kullanılmıştır. İki bağımsız grup arasında niceliksel sürekli verilerin karşılaştırılmasında t-testi, ikiden fazla bağımsız grup arasında niceliksel sürekli verilerin karşılaştırılmasında Tek yönlü (One way) Anova testi kullanılmıştır. Anova testi sonrasında farklılıkları belirlemek üzere tamamlayıcı post-hoc analizi olarak Scheffe testi kullanılmıştır. Araştırmanın sürekli değişkenleri arasında pearson korelasyon analizi uygulanmıştır.

Tablo 9: Başarı testi güvenirlik katsayıları

Cronbach's Alpha	0,704
Split-Half (odd-even) Correlation	0,572
Spearman-Brown Prophecy	0,728
KR21	0,645
KR20	0,704

Tablo 9’da başarı testinin, gerçek uygulama sonucundaki güvenirlik analizi verilmiştir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

IV. BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde, araştırma probleminin çözümü için verileri elde etmek amacıyla, ölçekler aracılığıyla toplanan verilerin analizi sonucunda elde edilen bulgulara yer verilmiştir. Elde edilen bulgulara doğrultusunda yorumlar yapılmıştır.

Tablo 10: Öğrencilerin tanımlayıcı özelliklerinin dağılımı

Tablolar	Gruplar	Frekans(n)	Yüzde (%)
Cinsiyet	Kız	187	49,9
	Erkek	188	50,1
	Toplam	375	100,0
Kitap Okuma Alışkanlığı	Var	343	91,5
	Yok	32	8,5
	Toplam	375	100,0
Sosyal Bilgiler Dersine Yönelik Tutum	Seviyor	254	67,7
	Sevmiyor	121	32,3
	Toplam	375	100,0
Anne Eğitim Durumu	Yok	88	23,5
	İlkokul	148	39,5
	Ortaokul	71	18,9
	Lise	45	12,0
	Üniversite	23	6,1
	Toplam	375	100,0
Baba Eğitim Durumu	Yok	25	6,7
	İlkokul	115	30,7
	Ortaokul	61	16,3
	Lise	90	24,0
	Üniversite	84	22,4
	Toplam	375	100,0
Anne Mesleği	Yok	344	91,7
	Kamu	24	6,4
	Özel	7	1,9
	Toplam	375	100,0
Baba Mesleği	Yok	6	1,6
	Kamu	88	23,5
	Özel	281	74,9
	Toplam	375	100,0

Tablo 10’da, öğrencilerin kişisel bilgilerine yer verilmiştir. Öğrenciler cinsiyet değişkenine göre; 187’si (%49,9) kız, 188’i (%50,1) erkek olarak dağılmaktadır. Öğrencilerin cinsiyet değişkenine göre hemen hemen eşit dağıldıkları söylenebilir.

Öğrenciler kitap okuma alışkanlığı değişkenine göre; 343'ü (%91,5) var, 32'si (%8,5) yok olarak dağılmaktadır. Kitap okuma alışkanlığı olanların oranı, olmayanların oranından oldukça yüksektir.

Öğrenciler sosyal bilgiler dersine yönelik tutum değişkenine göre; 254'ü (%67,7) seviyor, 121'i (%32,3) sevmiyor şeklinde dağılmaktadır. Öğrencilerin sosyal bilgiler dersine yönelik tutumlarına göre; sevenlerin oranı, sevmeyenlerin oranından oldukça yüksek çıkmıştır.

Öğrenciler anne eğitim durumu değişkenine göre; 88'i (%23,5) yok, 148'i (%39,5) ilkokul, 71'i (%18,9) ortaokul, 45'i (%12,0) lise, 23'ü (%6,1) üniversite olarak dağılmaktadır. Anne eğitim oranında, öğrencilerin anneleri ilkokul mezunu olanların oranı, diğer değişkenlere oranla yüksektir.

Öğrenciler baba eğitim durumu değişkenine göre; 25'i (%6,7) yok, 115'i (%30,7) ilkokul, 61'i (%16,3) ortaokul, 90'ı (%24,0) lise, 84'ü (%22,4) üniversite olarak dağılmaktadır. Baba eğitim oranında öğrencilerin babaları ilkokul mezunu olanların oranı, diğer değişkenlere oranla yüksektir.

Öğrenciler anne mesleği değişkenine göre; 344'ü (%91,7) yok, 24'ü (%6,4) kamu, 7'si (%1,9) özel olarak dağılmaktadır. Anne mesleği değişkenine göre; öğrencilerin annelerinin mesleği olmayanların oranı, diğer değişkenlere oranla oldukça yüksektir.

Öğrenciler baba mesleği değişkenine göre; 6'sı (%1,6) yok, 88'i (%23,5) kamu, 281'i (%74,9) özel olarak dağılmaktadır. Baba mesleği değişkenine göre; babaları bir özel sektörde çalışanların oranı, diğer değişkenlere oranla oldukça yüksek çıkmıştır.

Tablo 11: Test maddeleri açısından bulgular

Tablolar	Gruplar	Frekans(n)	Yüzde (%)
S1	Doğru	246	65,6
	Yanlış	129	34,4
	Toplam	375	100,0
S2	Doğru	293	78,1
	Yanlış	82	21,9
	Toplam	375	100,0
S3	Doğru	163	43,5
	Yanlış	212	56,5
	Toplam	375	100,0
S4	Doğru	181	48,3
	Yanlış	194	51,7
	Toplam	375	100,0
S5	Doğru	310	82,7
	Yanlış	65	17,3
	Toplam	375	100,0
S6	Doğru	259	69,1
	Yanlış	116	30,9
	Toplam	375	100,0
S7	Doğru	237	63,2
	Yanlış	138	36,8
	Toplam	375	100,0
S8	Doğru	184	49,1
	Yanlış	191	50,9
	Toplam	375	100,0
S9	Doğru	241	64,3
	Yanlış	134	35,7
	Toplam	375	100,0
S10	Doğru	326	86,9
	Yanlış	49	13,1
	Toplam	375	100,0
S11	Doğru	128	34,1
	Yanlış	247	65,9
	Toplam	375	100,0
S12	Doğru	271	72,3
	Yanlış	104	27,7
	Toplam	375	100,0
S13	Doğru	68	18,1
	Yanlış	307	81,9
	Toplam	375	100,0
S14	Doğru	140	37,3
	Yanlış	235	62,7
	Toplam	375	100,0
S15	Doğru	177	47,2
	Yanlış	198	52,8
	Toplam	375	100,0
S16	Doğru	166	44,3
	Yanlış	209	55,7
	Toplam	375	100,0

Tablo 11’de çalışmanın asıl amacı olan, öğrencilerin kavram yanlışları tespit edilmiştir ve bu yanlışlar ile ilgili yorumlar soru düzeyinde yorumlanmıştır. Öğrencilerin kavramlar bazında hangi kavramla ilgili daha çok yanlışya düştükleri ve hangi kavramla ilgili daha az yanlışya düştükleri, sorular üzerinden irdelenmiş ve yorumlanmıştır. Buna göre:

Öğrenciler s1 sorusuna göre 246’sı (%65,6) doğru, 129’u (%34,4) yanlış olarak dağılmaktadır. Öğrencilerin büyük bir kısmı doğru cevabı vermişlerdir, ancak bazı öğrenciler “savaşçılık” kavramını kavrayamadıklarından diğer şıkları işaretlemiş ve nispeten daha az kavram yanlışısı tespit edilmiştir.

Öğrenciler s2 sorusuna göre 293’ü (%78,1) doğru, 82’si (%21,9) yanlış olarak dağılmaktadır. Öğrencilerin büyük bir kısmı doğru cevabı vermişlerdir, ancak bazı öğrenciler “savaş” kavramını kavrayamadıklarından diğer şıkları işaretlemiş ve nispeten daha az kavram yanlışısı tespit edilmiştir.

Öğrenciler s3 sorusuna göre 163’ü (%43,5) doğru, 212’si (%56,5) yanlış olarak dağılmaktadır. Öğrenciler büyük oranda diğer şıkları işaretlemiş ve kavram yanlışısına düşmüşlerdir. Öğrenciler “göçebelik” kavramı ile ilgili kavram yanlışısına sahiptirler.

Öğrenciler s4 sorusuna göre 181’i (%48,3) doğru, 194’ü (%51,7) yanlış olarak dağılmaktadır. Öğrencilerin çoğu diğer şıkları işaretlemiş ve “millet” kavramı ile ilgili kavram yanlışısına sahip oldukları belirlenmiştir.

Öğrenciler s5 sorusuna göre 310’u (%82,7) doğru, 65’i (%17,3) yanlış olarak dağılmaktadır. Öğrencilerin büyük bir kısmı doğru cevabı vermişlerdir, ancak bazı öğrenciler “gelenek” kavramını kavrayamadıklarından diğer şıkları işaretlemiş ve nispeten daha az kavram yanlışısı tespit edilmiştir.

Öğrenciler s6 sorusuna göre 259’u (%69,1) doğru, 116’sı (%30,9) yanlış olarak dağılmaktadır. Öğrencilerin büyük bir kısmı doğru cevabı vermişlerdir, ancak bazı öğrenciler “kültür” kavramını kavrayamadıklarından diğer şıkları işaretlemiş ve nispeten daha az kavram yanlışısı tespit edilmiştir.

Öğrenciler s7 sorusuna göre 237’si (%63,2) doğru, 138’i (%36,8) yanlış olarak dağılmaktadır. Öğrencilerin büyük bir kısmı doğru cevabı vermişlerdir, ancak bazı öğrenciler “yuğ” kavramını kavrayamadıklarından diğer şıkları işaretlemiş ve nispeten daha az kavram yanlışısı tespit edilmiştir.

Öğrenciler s8 sorusuna göre 184'ü (%49,1) doğru, 191'i (%50,9) yanlış olarak dağılmaktadır. Öğrenciler büyük oranda diğer şıkları işaretlemiş ve kavram yanlışlığına düşmüşlerdir. Öğrenciler “kut” kavramı ile ilgili kavram yanlışlığına sahiptirler.

Öğrenciler s9 sorusuna göre 241'i (%64,3) doğru, 134'ü (%35,7) yanlış olarak dağılmaktadır. Öğrencilerin büyük bir kısmı doğru cevabı vermişlerdir, ancak bazı öğrenciler “kurultay” kavramını kavrayamadıklarından diğer şıkları işaretlemiş ve nispeten daha az kavram yanlışlığı tespit edilmiştir.

Öğrenciler s10 sorusuna göre 326'sı (%86,9) doğru, 49'u (%13,1) yanlış olarak dağılmaktadır. Öğrencilerin büyük bir kısmı doğru cevabı vermişlerdir, ancak bazı öğrenciler “sanat” kavramını kavrayamadıklarından diğer şıkları işaretlemiş ve nispeten daha az kavram yanlışlığı tespit edilmiştir.

Öğrenciler s11 sorusuna göre 128'i (%34,1) doğru, 247'si (%65,9) yanlış olarak dağılmaktadır. Öğrenciler büyük oranda diğer şıkları işaretlemiş ve kavram yanlışlığına düşmüşlerdir. Öğrenciler “kut” kavramı ile ilgili kavram yanlışlığına sahiptirler.

Öğrenciler s12 sorusuna göre 271'i (%72,3) doğru, 104'ü (%27,7) yanlış olarak dağılmaktadır. Öğrencilerin büyük bir kısmı doğru cevabı vermişlerdir, ancak bazı öğrenciler “kronoloji” kavramını kavrayamadıklarından diğer şıkları işaretlemiş ve nispeten daha az kavram yanlışlığı tespit edilmiştir.

Öğrenciler s13 sorusuna göre 68'i (%18,1) doğru, 307'si (%81,9) yanlış olarak dağılmaktadır. Öğrencilerin büyük bir kısmı doğru cevabı vermişlerdir, ancak bazı öğrenciler “iskân” kavramını kavrayamadıklarından diğer şıkları işaretlemiş ve nispeten daha az kavram yanlışlığı tespit edilmiştir.

Öğrenciler s14 sorusuna göre 140'ı (%37,3) doğru, 235'i (%62,7) yanlış olarak dağılmaktadır. Öğrenciler büyük oranda diğer şıkları işaretlemiş ve kavram yanlışlığına düşmüşlerdir, “fetih” kavramı ile ilgili kavram yanlışlığına sahiptirler.

Öğrenciler s15 sorusuna göre 177'si (%47,2) doğru, 198'i (%52,8) yanlış olarak dağılmaktadır. Öğrenciler büyük oranda diğer şıkları işaretlemiş ve kavram yanlışlığına düşmüşlerdir, “milli kültür” kavramı ile ilgili kavram yanlışlığına sahiptirler.

Öğrenciler s16 sorusuna göre 166'sı (%44,3) doğru, 209'u (%55,7) yanlış olarak dağılmaktadır. Öğrenciler büyük oranda diğer şıkları işaretlemiş ve kavram yanlışlığına düşmüşlerdi, “gaza” kavramı ile ilgili kavram yanlışlığına sahiptirler.

Tablo 12: Kavram yanlışlığı başarı puanlarının cinsiyete göre ortalamaları

	Grup	N	$\bar{X}$	Ss	t	p
Kavram Yanlışlığı Başarı	Kız	187	9,139	3,232	0,605	0,545
	Erkek	188	8,942	3,087		

Tablo 12’de görüldüğü gibi, öğrencilerin kavram yanlışlığı başarı puanlarında cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir ilişki görülmemiştir. ($p>0,05$).

Tablo 13: Kavram yanlışlığı başarı puanlarının kitap okuma alışkanlığına göre ortalamaları

	Grup	N	$\bar{X}$	Ss	t	p
Kavram Yanlışlığı Başarı	Var	343	9,169	3,126	2,612	0,009
	Yok	32	7,656	3,209		

Tablo 13’te görüldüğü gibi, öğrencilerin kitap okuma alışkanlığı göre kavram yanlışlığı başarı puanları anlamlı farklılık göstermektedir($t_{(373)}=2.612$; $p=0.009<0,05$). Kitap okuma alışkanlığı olanların kavram yanlışlığı başarı puanları ($\bar{X}=9,169$), olmayanların kavram yanlışlığı başarı puanlarından ($\bar{X}=7,656$) yüksek bulunmuştur.

Tablo 14: Kavram yanlışlığı başarı puanlarının sosyal bilgiler dersine yönelik tutuma göre ortalamaları

	Grup	N	$\bar{X}$	Ss	t	p
Kavram Yanlışlığı Başarı	Seviyor	254	9,130	3,156	0,799	0,425
	Sevmiyor	121	8,851	3,164		

Tablo 14’te görüldüğü gibi, öğrencilerin kavram yanlışlığı başarı puanlarının sosyal bilgiler dersine yönelik tutum değişkenine göre anlamlı bir ilişki görülmemiştir ($p>0,05$).³

Tablo 15: Kavram yanlışlığı başarı puanlarının anne eğitim durumuna göre ortalamaları

Kavram Yanılgısı Başarı	Grup	N	$\bar{X}$	Ss	F	p	Fark
	Yok	88	8,023	2,857	6,164	0,000	2>1
	İlkokul	148	8,905	3,359			3>1
	Ortaokul	71	9,352	2,768			4>1
	Lise	45	9,933	3,229			5>1
							4>2
	Üniversite	23	11,087	2,448	5>2		
					5>3		

Tablo 15’te görüldüğü gibi, anne eğitim durumuna göre kavram yanlışlığı başarı puanları anlamlı farklılık göstermektedir($F=6,164$; $p=0,000<0.05$). Farkın nedeni: Anne

eğitim durumu ilkököl olanların kavram yanlışlığı başarı puanlarının ($\bar{X}=8,905\pm3,359$), yok olanların kavram yanlışlığı başarı puanlarından ($\bar{X}=8,023\pm2,857$) yüksek olmasıdır. Anne eğitim durumu; ortaokul olanların kavram yanlışlığı başarı puanlarının ($\bar{X}=9,352\pm2,768$), yok olanların kavram yanlışlığı başarı puanlarından ($\bar{X}=8,023\pm2,857$) yüksek olmasıdır. Anne eğitim durumu; lise olanların kavram yanlışlığı başarı puanlarının ($\bar{X}=9,933\pm3,229$), yok olanların kavram yanlışlığı başarı puanlarından ($\bar{X}=8,023\pm2,857$) yüksek olmasıdır. Anne eğitim durumu; üniversite olanların kavram yanlışlığı başarı puanlarının ($\bar{X}=11,087\pm2,448$), yok olanların kavram yanlışlığı başarı puanlarından ($\bar{X}=8,023\pm2,857$) yüksek olmasıdır. Anne eğitim durumu; lise olanların kavram yanlışlığı başarı puanlarının ($\bar{X}=9,933\pm3,229$), ilkököl olanların kavram yanlışlığı başarı puanlarından ($\bar{X}=8,905\pm3,359$) yüksek olmasıdır. Anne eğitim durumu; üniversite olanların kavram yanlışlığı başarı puanlarının ($\bar{X}=11,087\pm2,448$), ilkököl olanların kavram yanlışlığı başarı puanlarından ($\bar{X}=8,905\pm3,359$) yüksek olmasıdır. Anne eğitim durumu; üniversite olanların kavram yanlışlığı başarı puanlarının ($\bar{X}=11,087\pm2,448$), ortaokul olanların kavram yanlışlığı başarı puanlarından ($\bar{X}=9,352\pm2,768$) yüksek olmasıdır.

Tablo 16: Kavram yanlışlığı başarı puanlarının baba eğitim durumuna göre ortalamaları

	Grup	N	$\bar{X}$	Ss	F	p	Fark
Kavram Yanlışlığı Başarı	Yok	25	7,920	3,366	4,904	0,001	5>1
	İlkokul	115	8,417	3,247			5>2
	Lise	90	9,222	3,111			5>3
	Üniversite	84	10,167	2,840			5>4

Tablo 16’da görüldüğü gibi, baba eğitim durumuna göre kavram yanlışlığı başarı puanları anlamlı farklılık göstermektedir ($F=4,904$; $p=0,001<0.05$). Farkın nedeni: Baba eğitim durumu; üniversite olanların kavram yanlışlığı başarı puanlarının ($\bar{X}=10,167\pm2,840$), yok olanların kavram yanlışlığı başarı puanlarından ($\bar{X}=7,920\pm3,366$) yüksek olmasıdır. Baba eğitim durumu; üniversite olanların kavram yanlışlığı başarı puanlarının ($\bar{X}=10,167\pm2,840$), ilkököl olanların kavram yanlışlığı başarı puanlarından ($\bar{X}=8,417\pm3,247$) yüksek olmasıdır. Baba eğitim durumu; üniversite olanların kavram yanlışlığı başarı puanlarının ($\bar{X}=10,167\pm2,840$), ortaokul olanların kavram yanlışlığı başarı puanlarından ($\bar{X}=8,853\pm2,988$) yüksek olmasıdır. Baba eğitim

durumu; üniversite olanların kavram yanlışlığı başarı puanlarının ($\bar{X}=10,167\pm2,840$), lise olanların kavram yanlışlığı başarı puanlarından ($\bar{X}=9,222\pm3,111$) yüksek olmasıdır.

Tablo 17: Öğrencilerin kavram yanlışlığı başarı puanlarının anne mesleğine göre ortalamaları

	Grup	N	$\bar{X}$	Ss	F	p	Fark
Kavram Yanlışlığı Başarı	Yok	344	8,890	3,112	5,789	0,003	2>1
	Kamu	24	11,125	3,301			
	Özel	7	9,286	2,690			

Tablo 17’de görüldüğü gibi, anne mesleğine göre kavram yanlışlığı başarı puanları anlamlı farklılık göstermektedir($F=5,789$; $p=0,003<0.05$). Farkın nedeni: anne mesleği; kamu olanların kavram yanlışlığı başarı puanlarının ($\bar{X}=11,125\pm3,301$), anne mesleği yok olanların kavram yanlışlığı başarı puanlarından ($\bar{X}=8,890\pm3,112$) yüksek olmasıdır.

Tablo 18: Öğrencilerin kavram yanlışlığı başarı puanlarının baba mesleğine göre ortalamaları

	Grup	N	$\bar{X}$	Ss	F	p	Fark
Kavram Yanlışlığı Başarı	Yok	6	9,833	3,656	5,426	0,005	2>3
	Kamu	88	9,966	2,973			
	Özel	281	8,733	3,155			

Tablo 18’de görüldüğü gibi, baba mesleğine göre kavram yanlışlığı başarı puanları anlamlı farklılık göstermektedir($F=5,426$; $p=0,005<0.05$). Farkın nedeni; baba mesleği kamu olanların kavram yanlışlığı başarı puanlarının ($\bar{X}=9,966\pm2,973$), baba mesleği özel olanların kavram yanlışlığı başarı puanlarından ($\bar{X}=8,733\pm3,155$) yüksek olmasıdır.

Tablo 19: Ders başarı notu ve kavram yanlışlığı başarı ortalamaları

	N	$\bar{X}$	Ss	Min.	Max.	Ranj
Ders Başarı Notu	275	80,538	13,838	38	100	0-100
Kavram Yanlışlığı Başarı	375	9,040	3,157	2	15	0-16

Tablo 19’de görüldüğü gibi, öğrenciler kavram yanlışlığı başarı ölçeğinden minimum 0 puan; maksimum ise 16 puan alabilmektedirler. Ölçekten alınan puanın yükselmesi kavram yanlışlığının azalması anlamına gelmektedir. Kavram yanlışlığı

başarı ortalaması 9,040'tır, bu puan orta düzey kavram yanlışlığı başarı varlığını göstermektedir. Öğrencilerin “ders başarı notu” ortalaması $80,538 \pm 13,838$ olarak saptanmıştır.

Tablo 20: Kavram yanlışlığı başarısı ile ders başarı notu arasındaki korelasyon analizi

Kavram Yanlışlığı Başarı	r	Ders Başarı Notu
		0,557**
	p	0,000

Tablo 20’de görüldüğü gibi, $** < 0,01$ Kavram Yanlışlığı Başarı puanı ve ders başarı notu arasında orta, pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmaktadır ($r=0.557$; $p=0,000 < 0.05$).

Araştırmaya katılan öğretmenlerin ölçekler yoluyla toplanan verilerin analizi sonucunda elde edilen bulgular bu bölümde yer almaktadır.

Tablo 21: Öğretmenlerin tanımlayıcı özelliklerinin dağılımı

Tablolar	Gruplar	Frekans (n)	Yüzde (%)
Cinsiyet	Kadın	21	36,2
	Erkek	37	63,8
	Toplam	58	100,0
Mesleki Kıdem	1-5 Yıl	6	10,3
	6-10 Yıl	10	17,2
	11-15 Yıl	12	20,7
	16-20 Yıl	17	29,3
	21 Yıl Ve üzeri	13	22,4
	Toplam	58	100,0
Mezun Olunan Eğitim Kurumu	Enstitü	1	1,7
	Fakülte	51	87,9
	Diğer	6	10,3
	Toplam	58	100,0

Tablo 21’de görüldüğü gibi, öğretmenler cinsiyete göre 21’i (%36,2) kadın, 37’si (%63,8) erkek olarak dağılmaktadır. Ankete katılan öğretmenlerin büyük çoğunluğu erkektir. Öğretmenler mesleki kıdeme göre 6’sı (%10,3) 1-5 yıl, 10’u (%17,2) 6-10 yıl, 12’si (%20,7) 11-15 yıl, 17’si (%29,3) 16-20 yıl, 13’ü (%22,4) 21 yıl ve üzeri olarak dağılmaktadır. Mesleki kıdem olarak öğretmenler büyük oranda 16-20 yıl aralığındadır. Öğretmenler mezun olunan eğitim kurumuna göre 1’i (%1,7) enstitü, 51’i (%87,9)

fakülte, 6'sı (%10,3) diğer olarak dağılmaktadır. Öğretmenlerin tamamına yakını eğitim fakültesi mezunudur.

Tablo 22: Öğretmenlerin kavram yanılğı düzeyi ile ilgili ifadelere verdiği cevapların dağılımları

	Hiç		Çok Az		Kısmen		Genellikle		Tamamen		$\bar{X}$	Ss
	F	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
S1	0	0,0	2	3,4	11	19,0	35	60,3	10	17,2	3,914	0,708
S2	1	1,7	8	13,8	19	32,8	19	32,8	11	19,0	3,534	1,013
S3	2	3,4	3	5,2	24	41,4	21	36,2	8	13,8	3,517	0,922
S4	0	0,0	5	8,6	21	36,2	25	43,1	7	12,1	3,586	0,817
S5	0	0,0	5	8,6	23	39,7	16	27,6	14	24,1	3,672	0,944
S6	2	3,4	12	20,7	24	41,4	19	32,8	1	1,7	3,086	0,864
S7	2	3,4	12	20,7	24	41,4	17	29,3	3	5,2	3,121	0,919
S8	10	17,2	11	19,0	20	34,5	11	19,0	6	10,3	2,862	1,220
S9	8	13,8	6	10,3	24	41,4	10	17,2	10	17,2	3,138	1,235
S10	0	0,0	10	17,2	33	56,9	12	20,7	3	5,2	3,138	0,760
S11	3	5,2	14	24,1	21	36,2	18	31,0	2	3,4	3,034	0,955
S12	0	0,0	14	24,1	18	31,0	20	34,5	6	10,3	3,310	0,959
S13	2	3,4	12	20,7	27	46,6	13	22,4	4	6,9	3,086	0,923
S14	2	3,4	5	8,6	30	51,7	15	25,9	6	10,3	3,310	0,902
S15	1	1,7	8	13,8	28	48,3	19	32,8	2	3,4	3,224	0,796

Araştırmaya katılan öğretmenlerin kavram yanılğı düzeyi ile ilgili ifadelere verdiği cevapların dağılımları Tablo 22’de görülmektedir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin kavram yanılğı düzeyi ile ilgili ifadelere verdiği cevaplar şöyledir:

“S1” ifadesine öğretmenlerin, %3,4’ü (n=2) çok az, %19,0’ı (n=11) kısmen, %60,3’ü (n=35) genellikle, %17,2’si (n=10) tamamen yanıtını vermiştir. Öğretmenlerin “s1” ifadesine yüksek ($\bar{X}=3,914 \pm 0,708$) düzeyde katıldıkları saptanmıştır. Öğretmenlerin, öğrencilerin “savaşçılık” konusundaki bilgilerini yeterli gördükleri tespit edilmiştir.

“S2” ifadesine öğretmenlerin, %1,7’si (n=1) hiç, %13,8’i (n=8) çok az, %32,8’i (n=19) kısmen, %32,8’i (n=19) genellikle, %19,0’ı (n=11) tamamen yanıtını vermiştir. Öğretmenlerin “s2” ifadesine yüksek ($\bar{X}=3,534 \pm 1,013$) düzeyde katıldıkları saptanmıştır. Öğretmenlerin, öğrencilerin “yuğ” konusundaki bilgilerini yeterli gördükleri tespit edilmiştir.

“S3” ifadesine öğretmenlerin, %3,4’ü (n=2) hiç, %5,2’si (n=3) çok az, %41,4’ü (n=24) kısmen, %36,2’si (n=21) genellikle, %13,8’i (n=8) tamamen yanıtını vermiştir. Öğretmenlerin “s3” ifadesine yüksek ($\bar{X}=3,517 \pm 0,922$) düzeyde katıldıkları

saptanmıştır. Öğretmenlerin, öğrencilerin “kut” konusundaki bilgilerini yeterli gördükleri tespit edilmiştir.

“S4” ifadesine öğretmenlerin, %8,6'sı (n=5) çok az, %36,2'si (n=21) kısmen, %43,1'i (n=25) genellikle, %12,1'i (n=7) tamamen yanıtını vermiştir. Öğretmenlerin “s4” ifadesine yüksek ($\bar{X}=3,586 \pm 0,817$) düzeyde katıldıkları saptanmıştır. Öğretmenlerin, öğrencilerin “kurultay” konusundaki bilgilerini yeterli gördükleri tespit edilmiştir.

“S5” ifadesine öğretmenlerin, %8,6'sı (n=5) çok az, %39,7'si (n=23) kısmen, %27,6'sı (n=16) genellikle, %24,1'i (n=14) tamamen yanıtını vermiştir. Öğretmenlerin “s5” ifadesine yüksek ($\bar{X}=3,672 \pm 0,944$) düzeyde katıldıkları saptanmıştır. Öğretmenler, öğrencilerin “savaş ve savaşçılık” arasındaki farkı bildiklerini belirtmişler.

“S6” ifadesine öğretmenlerin, %3,4'ü (n=2) hiç, %20,7'si (n=12) çok az, %41,4'ü (n=24) kısmen, %32,8'i (n=19) genellikle, %1,7'si (n=1) tamamen yanıtını vermiştir. Öğretmenlerin “s6” ifadesine orta ($\bar{X}=3,086 \pm 0,864$) düzeyde katıldıkları saptanmıştır. Öğretmenlerin, öğrencilerin “sanat” konusundaki bilgilerini nispeten yeterli gördükleri tespit edilmiştir.

“S7” ifadesine öğretmenlerin, %3,4'ü (n=2) hiç, %20,7'si (n=12) çok az, %41,4'ü (n=24) kısmen, %29,3'ü (n=17) genellikle, %5,2'si (n=3) tamamen yanıtını vermiştir. Öğretmenlerin “s7” ifadesine orta ($\bar{X}=3,121 \pm 0,919$) düzeyde katıldıkları saptanmıştır. Öğretmenlerin, öğrencilerin “millet” konusundaki bilgilerini nispeten yeterli gördükleri tespit edilmiştir.

“S8” ifadesine öğretmenlerin, %17,2'si (n=10) hiç, %19,0'ı (n=11) çok az, %34,5'i (n=20) kısmen, %19,0'ı (n=11) genellikle, %10,3'ü (n=6) tamamen yanıtını vermiştir. Öğretmenlerin “s8” ifadesine orta ($\bar{X}=2,862 \pm 1,220$) düzeyde katıldıkları saptanmıştır. Öğretmenlerin, öğrencilerin “gaza ve fetih” arasındaki farkı nispeten bildiklerini belirtmişler.

“S9” ifadesine öğretmenlerin, %13,8'i (n=8) hiç, %10,3'ü (n=6) çok az, %41,4'ü (n=24) kısmen, %17,2'si (n=10) genellikle, %17,2'si (n=10) tamamen yanıtını vermiştir. Öğretmenlerin “s9” ifadesine orta ($\bar{X}=3,138 \pm 1,235$) düzeyde katıldıkları saptanmıştır. Öğretmenlerin, öğrencilerin “göçebelik ve yerleşiklik” arasındaki farkı nispeten bildiklerini belirtmişler.

“S10” ifadesine öğretmenlerin, %17,2'si (n=10) çok az, %56,9'u (n=33) kısmen, %20,7'si (n=12) genellikle, %5,2'si (n=3) tamamen yanıtını vermiştir. Öğretmenlerin “s10” ifadesine orta ($\bar{X}=3,138 \pm 0,760$) düzeyde katıldıkları saptanmıştır. Öğretmenlerin, öğrencilerin “kronoloji” konusundaki bilgilerini nispeten yeterli gördükleri tespit edilmiştir.

“S11” ifadesine öğretmenlerin, %5,2'si (n=3) hiç, %24,1'i (n=14) çok az, %36,2'si (n=21) kısmen, %31,0'ı (n=18) genellikle, %3,4'ü (n=2) tamamen yanıtını vermiştir. Öğretmenlerin “s11” ifadesine orta ($\bar{X}=3,034 \pm 0,955$) düzeyde katıldıkları saptanmıştır. Öğretmenlerin, öğrencilerin “iskan” konusundaki bilgilerini nispeten yeterli gördükleri tespit edilmiştir.

“S12” ifadesine öğretmenlerin, %24,1'i (n=14) çok az, %31,0'ı (n=18) kısmen, %34,5'i (n=20) genellikle, %10,3'ü (n=6) tamamen yanıtını vermiştir. Öğretmenlerin “s12” ifadesine orta ($\bar{X}=3,310 \pm 0,959$) düzeyde katıldıkları saptanmıştır. Öğretmenlerin, öğrencilerin “fetih” konusundaki bilgilerini nispeten yeterli gördükleri tespit edilmiştir.

“S13” ifadesine öğretmenlerin, %3,4'ü (n=2) hiç, %20,7'si (n=12) çok az, %46,6'sı (n=27) kısmen, %22,4'ü (n=13) genellikle, %6,9'u (n=4) tamamen yanıtını vermiştir. Öğretmenlerin “s13” ifadesine orta ($\bar{X}=3,086 \pm 0,923$) düzeyde katıldıkları saptanmıştır. Öğretmenlerin, öğrencilerin “gaza” konusundaki bilgilerini nispeten yeterli gördükleri tespit edilmiştir.

“S14” ifadesine öğretmenlerin, %3,4'ü (n=2) hiç, %8,6'sı (n=5) çok az, %51,7'si (n=30) kısmen, %25,9'u (n=15) genellikle, %10,3'ü (n=6) tamamen cevabını vermiştir. Öğretmenlerin “s14” ifadesine orta ($\bar{X}=3,310 \pm 0,902$) düzeyde katıldıkları saptanmıştır. Öğretmenlerin, öğrencilerin “gaza ve cihat” arasındaki farkı nispeten bildiklerini belirtmişler.

“S15” ifadesine öğretmenlerin, %1,7'si (n=1) hiç, %13,8'i (n=8) çok az, %48,3'ü (n=28) kısmen, %32,8'i (n=19) genellikle, %3,4'ü (n=2) tamamen yanıtını vermiştir. Öğretmenlerin “s15” ifadesine orta ($\bar{X}=3,224 \pm 0,796$) düzeyde katıldıkları saptanmıştır. Öğretmenlerin, öğrencilerin “milli kültür” konusundaki bilgilerini nispeten yeterli gördükleri tespit edilmiştir.

Tablo 23: Öğretmenlerin kavram yanlışlığı düzeyi puan ortalamaları

Kavram Yanlışlığı Düzeyi	N	$\bar{X}$	Ss	Min.	Max.
	58	3,302	0,445	2.6	4.73

Tablo 23'te görüldüğü gibi, öğretmenlerin algılarına göre kavram yanlışlığı düzeyinin orta düzeyde ($\bar{X}=3,302\pm0,445$) olduğu saptanmıştır.

Tablo 24: Öğretmenlerin algılarına göre kavram yanlışlığı düzeyinin cinsiyete göre ortalamaları

Kavram Yanlışlığı Düzeyi	Grup	N	$\bar{X}$	Ss	t	p
	Kadın	21	3,365	0,388	0,807	0,423
	Erkek	37	3,267	0,476		

Tablo 24'te görüldüğü gibi, kavram yanlışlığı düzeyi ortalamaları cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılık göstermemektedir ($t_{(56)}=0,807$; $p=0,423>0,05$).

Tablo 25: Öğretmenlerin algılarına göre kavram yanlışlığı düzeyinin mesleki kıdeme göre ortalamaları

Kavram Yanlışlığı Düzeyi	Grup	N	$\bar{X}$	Ss	F	p
	1-5 Yıl	6	3,411	0,455	0,662	0,621
	6-10 Yıl	10	3,380	0,596		
	11-15 Yıl	12	3,356	0,402		
	16-20 Yıl	17	3,157	0,212		
	21 Yıl Ve üzeri	13	3,333	0,579		

Tablo 25'te görüldüğü gibi, araştırmaya katılan öğretmenlerin kavram yanlışlığı düzeyi puanları ortalamaları ile mesleki kıdem değişkeni arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($F=0,662$; $p=0,621>0,05$).

BEŞİNCİ BÖLÜM

V. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bu bölümde, öğrencilerin “İpek Yolunda Türkler” ünitesinde geçen kavramlarla ilgili sahip oldukları kavram yanlışları ve sosyal bilgiler öğretmenlerinin, öğrencilerin kavram yanlışları hakkındaki farkındalık düzeyleri araştırmanın bulgularına dayanılarak sonuçlar çıkartılmış ve bazı yorumlar yapılmaya çalışılmıştır. Sonuçlar sosyal bilgilere yönelik kavram yanlışları çalışmalarına ilişkin bulgularla ilişkilendirilerek tartışılmış ve bu alanda araştırma yapan araştırmacılara kaynak olması açısından katkı sağlayacağı düşünülen bazı öneriler geliştirilmiştir.

5. 1. Sonuç

Araştırmada ilgili ünite de geçen; “savaşçılık“, “savaş“, “göçebelik“, “millet“, “gelenek“, “kültür“, “yuğ“, “kut“, “kurultay“, “sanat“, “kronoloji“, “iskân“, “fetih“, “milli kültür” ve “gaza“ kavramları hakkında öğrencilerin düşüncelerini tespit etmek için geliştirilen başarı testinde onlara konuyla ilgili sorular yöneltilmiştir. Elde edilen sonuçlar incelendiğinde öğrencilerin soyut olan kavramlarda yanlışya düştükleri ve bazı kavramları birbirine karıştırdıkları tespit edilmiştir. 11 yaş üzeri çocuklarda soyut düşünme becerisinin gelişmiş olması beklenirken araştırmaya katılan öğrencilerin büyük bir kısmının kavram yanlışlarına sahip olduğu görülmüştür. Yukarıdaki bulgular doğrultusunda; “savaşçılık“, “savaş“, “gelenek“, “kültür“, “yuğ“, “kurultay“, “sanat“, “kronoloji” ve “iskân” kavramlarının çok daha iyi öğrenildiği ve bu kavramlarla ilgili nispeten daha az kavram yanlışısı olduğu tespit edilmiştir. “Göçebelik“, “millet“, “kut“, “fetih“, “milli kültür” ve “gaza” kavramlarında ise öğrencilerin büyük çoğunluğunda kavram yanlışısı olduğu tespit edilmiştir. Öğretim sürecinde uygun yöntem, teknik ve materyallerin kullanılmaması, kaynakların ve öğrenme ortamlarının yetersiz olması kavram yanlışlarının en önemli sebepleri arasındadır. Çünkü uygun yöntem, teknik ve materyallerin kullanılması, öğrenme ortamlarının zenginleştirilmesi öğrencilerin konuyu

daha iyi kavramalarını ve zihinlerinde somutlaştırmalarını kolaylaştırmaktadır. Ayrıca bütün bu kavram yanlışlarında öğrencilere kavramlar kazandırılmaya çalışılırken sadece tanımlarının verilmesi, öğrencilere yeterince uygulama yaptırılmaması, öğrencilerde daha önceden var olan kavram yanlışlarının tespit edilerek giderilmemesi de etkilidir. Sonuç olarak yapılan araştırma göstermektedir ki öğrencilerin pek çoğu öğrenmeyi gerçekleştirirken kavram ve kavramlar arası ilişkileri farklı sebeplerden dolayı kuramamaktadır. Bu da öğrencilerde kavram kazanımının en büyük engellerinden biri olan ve ders başarısını etkileyen kavram yanlışlarını oluşturmaktadır.

Öğrencilerin kavram yanlışları tespit edildikten sonra kavram yanlışlarının varlığı ve yokluğu bazı değişkenler açısından karşılaştırma yapılarak incelenmiştir, bu karşılaştırma sonucunda şu sonuçlara ulaşılmıştır:

1. Öğrencilerin kavram yanlışlığı başarı puanları ile cinsiyet değişkeni arasında herhangi bir ilişki görülmemiştir.
2. Öğrencilerin kitap okuma alışkanlığına göre kavram yanlışlığı başarı puanları kitap okumayı sevenlerin lehine anlamlı farklılık göstermektedir.
3. Öğrencilerin kavram yanlışlığı başarı puanları sosyal bilgiler dersine karşı tutum değişkenine göre anlamlı farklılık göstermemektedir.
4. Anne eğitim durumuna göre kavram yanlışlığı başarı puanları anlamlı farklılık göstermektedir, annelerin eğitim düzeyi arttıkça öğrencilerin başarı puanları da artmıştır.
5. Baba eğitim durumuna göre kavram yanlışlığı başarı puanları anlamlı farklılık göstermektedir, babaların eğitim düzeyi arttıkça öğrencilerin başarı puanları da artmıştır.
6. Anne mesleğine göre kavram yanlışlığı başarı puanları anlamlı farklılık göstermektedir, bunun nedeni anneleri kamuda çalışan öğrencilerin başarı puanlarının anneleri çalışmayan öğrencilerin başarı puanlarından yüksek olmasıdır.
7. Baba mesleğine göre kavram yanlışlığı başarı puanları anlamlı farklılık göstermektedir, bunun nedeni babaları kamuda çalışan öğrencilerin başarı puanlarının özelde çalışanların başarı puanlarından yüksek olmasıdır.
8. Öğrencilerin kavram yanlışlığı başarı puanı ve ders başarı notu arasında orta, pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmaktadır.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin, öğrencilerin kavram yanlışları hakkındaki farkındalık düzeylerini tespit etmek amacıyla geliştirilen anket ile sosyal bilgiler öğretmenlerine konuyla ilgili sorular yöneltilmiştir. Diyarbakır ili Kayapınar ilçesindeki ortaokullarda görev yapan 98 öğretmenden 58 öğretmene ulaşılmıştır. Uygulanan ankette öğretmenlerin düşünceleri genel olarak incelendiğinde; “savaşçılık”, “yuğ”, “kurultay”, kavramlarını *genellikle* bildiklerini düşünmüşler ve öğrencilerde de bu kavramlarla ilgili nispeten daha az yanlış görülmüştür. Öğretmenlerin, öğrencilerin *kısmen* kavradıklarını düşündükleri “olgu”, “sanat” ve “kronoloji” kavramları ile ilgili öğrencilerde de nispeten daha az yanlış görülmüştür ancak; “kut”, “millet”, “göçebelik”, “gaza” ve “milli kültür” kavramlarında öğrencilerde büyük oranda kavram yanlışları tespit edilmiştir. Öğretmenlerin, öğrencilerin *çok az* kavradıklarını düşündükleri “fetih kavramında” öğrencilerde büyük oranda kavram yanlışları görülmüştür ancak; “iskan” kavramında öğrencilerde nispeten daha az kavram yanlışları tespit edilmiştir. Sonuç olarak öğretmenlerin, öğrencilerin sahip oldukları kavram yanlışlarının yeterince farkında olmadıkları sonucu çıkmaktadır. Öğretmenler için alt bulgulardan şu sonuçlara ulaşılmıştır:

1. Öğretmenlerin kavram yanlışları düzeyi ortalamaları ile cinsiyet değişkenleri arasında anlamlı bir farklılık görülmemiştir.
2. Öğretmenlerin kavram yanlışları düzeyi ortalamaları ile mesleki kıdem değişkenleri arasında anlamlı bir farklılık görülmemiştir.
3. Ankete katılan 58 sosyal bilgiler öğretmenin 51’i eğitim fakültesi mezunu olmasına rağmen kavram yanlışları konusunda yeterli bilgiye sahip olmamaları eğitim fakültelerinde kavram öğretimine yönelik derslerin yeterli olmadığı sonucunu ortaya koymaktadır. Yedi sosyal bilgiler öğretmenin; bir tanesi enstitü, altı tanesi de diğer bölümlerden mezun olduğu görülmüştür.

5.2. Tartışma

Yapılandırmacı öğrenme kuramına dayalı bir öğretimde anlamlı bir öğrenmenin gerçekleşebilmesi için öğrencilerin hazır bulunuşlukları ile karşılaştıkları öğrenme durumları arasında ilişki kurabilmeleri önemlidir. Öğrencilerin bilgileri ezberlemekten

ziyade yapılandırmaları ve içselleştirip kendilerine mal etmeleri etkili ve kalıcı öğrenmelerin sağlanmasında anahtar bir rol oynar. Kavramların öğrenciler tarafından yanlış öğrenilmesi veya yanlış anlaşılması kavram kargaşası ve kavram yanlışlarına sebep olmaktadır. Kavram yanlışlarını ise sonradan düzeltmek oldukça zordur. Bu sebeple öğretim esnasında kavramların doğru şekilde öğretilmesi önemlidir. Kavram öğretimi sürecinde öğretmenlere önemli görevler düşmektedir.

Sosyal bilgiler derslerinde öğretmen tarafından doğru materyaller seçilerek ve öğrenci aktif kılınarak sağlıklı bir kavram öğretimi gerçekleştirilebilir. Yapılan bu çalışmada, ilköğretim 6. sınıf sosyal bilgiler dersinde “İpek Yolunda Türkler” ünitesinde geçen kavramları öğrencilerin başarı düzeylerini ve bu kavramlarla ilgili yanlışlarını belirlemek amacıyla başarı testi uygulanmıştır. Öğrencilerin ünitedeki kavramları birbirine karıştırdığı, kavram yanlışlarının olduğu tespit edilmiştir. Aynı zamanda sosyal bilgiler öğretmenlerine, öğrencilerin sahip oldukları kavram yanlışlarından haberdar olup olmadıklarını tespit etmek amacıyla bir anket uygulanmıştır. Nitekim öğretmenlerin öğrencilerin kavram yanlışlarının yeterince farkında olmadıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Çalışmada ‘İpek Yolunda Türkler’ ünitesindeki kavramların soyut kavramlar olması bu kavramların öğrenilmesini güçleştirdiği ve öğrencilerin kavram yanlışısına düştükleri tespit edilmiştir. Alan yazında Çakmak ve Çelik (2016), bu üniteyle ilgili benzer bir çalışma yapmışlardır. Sosyal bilgiler dersi ‘İpek Yolunda Türkler’ ünitesinde geçen kavramların öğretiminde kullanılabilecek kavram bulmaca örnekleri geliştirmek amacıyla yapılan çalışmada farklı öğrenme aktivitelerinin öğrenciler için verimli gelişim ortamları oluşturacağı, özellikle tarih konularının bir kısmının kavratılmasında sorunlarla karşılaşıldığı ve bu sorunların soyut kavramların ağırlıkta olduğu konularda daha belirgin olduğu tespit edilmiştir. Bu araştırmada, sosyal bilgiler dersi "ipek Yolunda Türkler' ünitesinde yer alan kavramların öğretiminde kullanılması amacıyla geliştirilen bulmaca örneklerinin, tarih konularını ezber olmaktan çıkarıp dersi daha eğlenceli hale getirilmesine katkı sunduğu ifade edilmiştir. Soyut kavramların öğretimi üzerine yapılan benzer bir çalışma, Akşit ve Dinç (2015), tarafından yapılmıştır. Bu araştırmada öğrencilere eylem etkinlikleri ve ek etkinlikler uygulanan ders saatleri öncesi ve sonrasında uygulanan metafor formu sonucu karşılaştırılmıştır. Görüşmeler ve sürecin sonundaki değerlendirme metninden elde edilen verilere göre eylem

etkinliklerin ve ek etkinliklerin amaca hizmet ettiği görülmüştür, aktivitelerin soyut kavramların öğretimine fayda sağladığı belirlenmiştir. Sonuç olarak hazırlanan etkinliklerin iskân kavramını etkili ve kalıcı bir şekilde öğrenilmesine katkı sağladığı görülmüştür. Tural (2011) tarafından yapılan çalışmada: “çağ”, “kronoloji”, “eşitlik”, “hak”, “hukuk”, “bilim”, “devlet”, “kültür”; Akınoğlu ve Arslan (2007) tarafından yapılan çalışmada: “kronoloji”, “yer-mekân isimleri”, “devlet yönetim şekilleri”; Doğan (2007) tarafından yapılan çalışmada: “Bir Ülke Bir Bayrak” ünitesindeki “devlet”, “milli egemenlik”, “cumhuriyet”, “merkezi yönetim”, “yasa”, “anayasa”, “vatandaş”, “demokrasi”, kavramlarının yeterli düzeyde kazanılamadığı, sonuçlarına ulaşılmıştır. Bu sonuçlar araştırma sonuçlarıyla paralellik göstermektedir. Sosyal bilgiler öğretmenleri, bu ünitelerde zorlanmalarının sebebi olarak konuların soyut olması, öğrencilerin seviyesine uygun olmaması ve örnek bulmakta zorlanma gibi nedenler belirtmişlerdir.

Çalışmada sosyal bilgiler öğretmenlerine uygulanan anket sonucunda öğretmenlerin öğrencilerin kavram yanlışlarından yeterli düzeyde haberdar olmadığı sonucu Bitlisli (2014), tarafından yapılan çalışmanın bulgularıyla benzerlik göstermiştir. Bitlisli’nin çalışmasında da öğretmenlerin, öğrencilerin sahip oldukları kavram yanlışlarının yeterince farkında olmadıkları tespit edilmiştir. Ankete katılan 15 öğretmenin de eğitim fakültesi mezunu olmasına rağmen kavram yanlışları konusunda yeterli bilgiye sahip olmamaları çalışma sonucuyla benzerlik göstermektedir. Benzer çalışma Monteiro (2012), tarafından yapılmıştır. Bu çalışma, öğrencilerinin kavram yanlışlarını belirlemek ve bu kavram yanlışlarını çeşitli değişkenler (aile, cinsiyet, anne baba eğitim düzeyi) açısından irdelemek amacıyla yürütülmüştür. Çalışma sonucunda öğrencilerin kolayca kavram yanlışlığı içeren cevaplar verdikleri tespit edilmiş ve aile, cinsiyet, anne baba eğitim düzeyi gibi değişkenlerin ise kavram yanlışlığının dağılımı üzerinde herhangi bir etkisinin olmadığı yönünde sonuçlara ulaşılmıştır. Bu sonuç çalışmanın bulgularıyla şu açıdan örtüşmemektedir: çalışmada öğrencilerin kavram yanlışları üzerinde söz konusu değişkenlerin etkisi olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır.

Araştırmada elde edilen verilerden hareketle öğrencilere uygulanan başarı testi ve öğretmenlere uygulanan anket formu sonuçlarının önceki çalışmalarla tutarlılık göstermesi, araştırmanın sonuçlarının güvenilirliğini artırmaktadır. Araştırmada diğer çalışmalardan farklı sonuçlara da ulaşılmıştır, bu farklılığın genelde kavram yanlışları

üzerindeki değişkenlerin etkisiyle ilgili sonuçlarda olduğu görülmüştür. Sonuçların farklılığının sebebi olarak; çalışmaların birçok açıdan farklılık gösteren bölgelerde yapılmış olmasını gösterebiliriz.

5.3. Öneriler

Araştırmadan elde edilen bulgulara dayanarak araştırma yapacak olan akademisyenlere, araştırmacılara, ilgili konu alanı uzmanlarına ve öğretmenlere araştırma ile ilgili bazı önerilerde bulunulabilir:

5.3.1. Araştırma Sonuçlarına Yönelik Öneriler

- Öğretmen, öğrencilerin ön bilgilerini ve sahip oldukları kavram yanlışlarını tespit etmekle işe başlamalıdır.
- Öğrenilen kavram ve genellemelerin anlamlı ve kalıcı olmasını sağlamak için öğretmenlerin öğrencilerine, bilgi ve becerileri günlük hayatta kullanmalarına ve hayata geçirmelerine, yani bilgiyi transfer etmelerine yardımcı olmaları gerekir.
- Sosyal Bilgiler dersinde öğretim etkinliklerinde zenginleştirilmiş farklı öğrenme etkinliklerinin ve aktif öğrenme tekniklerinin kullanılmasının, öğrencilerin kavram yanlışlarının giderilmesinde olumlu bir etkiye sahip olabilir. Bu yüzden zenginleştirilmiş etkinlikler ve aktif öğrenme tekniklerinin kullanımı faydalı olabilir.
- Öğrencilere yaparak-yaşayarak öğrenme imkânı sunulursa, öğrenmeler daha anlamlı hale gelecektir. Bu bağlamda yeni değişen ilköğretim sosyal bilgiler programında da belirtildiği gibi proje çalışmalarına ağırlık verilebilir.
- Soyut konuların somutlaştırılması için bilgisayar simülasyonları, bilgisayar destekli diğer etkinlikler ve video görüntülerini kullanılabilir.
- Kalıcı öğrenmeyi sağlamak için daha az kavram yanlışına sebep olan öğrenci merkezli yöntem ve stratejileri, öğretmenlerin kullanmaları teşvik edilmelidir.
- Kavram öğretiminde gelişim seviyesi dikkate alınmalıdır.

- Eğitim fakültelerinde seçmeli ders olarak kavram öğretimine yönelik dersler konulabilir.
- MEB’ de görev yapan öğretmenler kavram öğretimi ile ilgili daha fazla bilgilendirilmelidir.
- Öğrencilere kitap okuma alışkanlığı kazandırılmalıdır
- Öğrencilerde, sosyal bilgiler dersine olumlu tutum geliştirmelerini sağlayacak etkinlikler yapılmalıdır.

5.3.2. Yapılacak Araştırmalara Yönelik Öneriler

- Sosyal bilgiler alanındaki kavram yanlışlarının tespiti ile ilgili çalışmalarda, soyut kavramlara yönelik çalışmalara öncelik verilebilir.
- Sosyal bilgiler ders müfredatındaki, tarih konuları kapsamındaki kavramlar ile ilgili yanlışlara yönelik daha fazla çalışmalar yapılabilir.
- Kavram yanlışlarına sebep olan değişkenler çeşitlendirilebilir. Bu çalışmada kitap okuma alışkanlığı, sosyal bilgiler dersine yönelik tutumun incelendiği gibi özel durumlar incelenirse; yanlışların sebepleri hakkında daha net fikirler elde edilebilir.

KAYNAKLAR

- Altıboz, N. G. (2004). Lise 1. Sınıf Öğrencilerinin Mitoz ve Mayoz Bölünme Konuları ile İlgili Anlama Düzeyleri ve Kavram Yanılgıları. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24 (3), 147-157.
- Anıl, H. (2000). Okul Deneyimi I Dersi Kapsamında Sosyal Bilgiler Dersini Gözleyen Öğretmen Adaylarının Görüşlerine Göre Sosyal Bilgiler Öğretiminin Değerlendirilmesi. *Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10 (2), 17-38.
- Akbaş, Y. (2013). Coğrafya ve Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Kavram Öğretimi ve Kavram Yanılgıları Hakkındaki Görüşleri. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(2), 251-278.
- Akdağ, Ş. (2010). *İlköğretim 6. Sınıf Öğrencilerinin “ Yeryüzünde Yaşam” Ünitesi’ndeki Kavram Yanılgıları*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyonkarahisar.
- Akınoğlu, O. ve Arslan, Y. (2007). Türkiye’de Ortaöğretim Öğrencilerinin Tarih Kavramlarını Kazanma Durumu ve Değerlendirilmesi. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(18), 137-154.
- Akşit, İ. ve Dinç, E. (2015, Nisan). *Sosyal Bilgiler Dersinde “İşkân“ Kavramının Öğretimi Üzerine Bir Eylem Araştırması*. Sosyal Bilgiler Eğitimi Sempozyumunda Sunuldu, 78-87. Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Bolu.
- Bayrakçıken, S. (2012). Test Geliştirme, Emin Karip (Editör). *Ölçme ve Değerlendirme*. (5. Baskı), Ankara, Pegem Akademi, s. 294-324.
- Beerenwinkel, A., Parchmann, I. and Grasel, C. (2011). Conceptual change texts in chemistry teaching: A study on the particle model of matter. *International Journal of Science and Mathematics Education*, 9 (5), 1235-1259.
- Bitlisli, N. (2014). *Ortaokul 6. Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Dersi Yeryüzünde Yaşam Ünitesinde Geçen Coğrafi Kavramları Anlama Düzeyleri İle Kavram Yanılgıları (Bayburt İli Örneği)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Giresun Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Giresun.
- Budak, S. (2003). *Psikoloji Sözlüğü*. (5.Baskı). Ankara, Bilim ve Sanat Yayınları.

- Büyüköztürk, Ş. Çakmak K, E., Akgün E, Ö., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2014). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*, (17. Baskı). Ankara, Pegem Akademi Yayıncılık.
- Çalışkan, N. K. (2018). *5. Sınıf Ortaokul Öğrencilerinin Hava, Su ve Toprak Kirliliği İle İlgili Kavram Yanılgılarında Anne-Babanın Rolü*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Kayseri.
- Çakmak, F. (2006). *İlköğretim 6. Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Dersi Nüfus Ve Yerleşme Konusunda Geçen Kavramları Anlama Düzeyleri ve Kavram Yanılgıları*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyonkarahisar.
- Çakmak, M. A. ve Çelik A. U. (2016). Sosyal Bilgiler Dersi ‘İpek Yolunda Türkler’ Ünitesi İçin Kavram Öğretim Materyali Geliştirme Çalışması. *Türk ve İslam Dünyası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 3(6), 70-79.
- Dağdelen, O. ve Kösterelioğlu, İ. (2015). Effect of Conceptual Change Texts for Overcoming Misconceptions in “People and Management” Unit. University of Amasya, Turkey. *International Electronic Journal of Elementary Education*, 8 (1), 567-580.
- Demirkaya, H. ve Karacan, H. (2016). Ortaokul 6. Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Dersindeki Bazı Coğrafi Kavramları Anlama Düzeyleri ve Kavram Yanılgıları. *Uluslararası Alan Eğitimi Dergisi*, 2 (2), 38-57.
- Doğan, O. (2007). *İlköğretim 5. sınıf sosyal bilgiler dersi “bir ülke bir bayrak” ünitesindeki kavramların öğrenilmesinin bazı değişkenler açısından incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Doğanay, A. (2002). Öğretimde Kavram ve Genellemelerin geliştirilmesi, Cemil Öztürk, Dursun Dilek (Editör.) *Sosyal Bilgiler Öğretimi*. Ankara. Pegem A Yayıncılık. s. 266-294
- Dolmaz, K. ve Kılıç, R. (2017). Sosyal Bilgiler Dersi Tarih Konularının Öğretiminde Aktif Öğrenme ve Öğretmen Görüşleri Doğrultusunda Değerlendirilmesi. *International Journal of Field Education,(Uluslararası Alan Eğitimi Dergisi)*, 3 (1), 42-59.

- Dönmez, C. (2003). Sosyal bilimler ve sosyal bilgiler. Cemalettin Şahin (Editör). *Sosyal Bilgiler Konu Alanı Ders Kitabı İnceleme Kılavuzu*. (1. Baskı), Ankara. Gündüz Eğitim ve Yayıncılık, s.85-95.
- Gönen, S., Kocakaya, S. ve Kocakaya, F. (2011). Dinamik Konusunda Geçerliği ve Güvenirliği Sağlanmış Bir Başarı Testi Geliştirme Çalışması. *Yüzüncü Yıl Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(1), 40-57.
- Güvenirlik Doc., (2016). Google'dan 5 Haziran 2016 tarihinde erişilmiştir. hasanozder.com/files/2.2.GÜVENİRLİK.DOC,
- İslamoğlu, A. H. (2003). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. (2. Baskı). İstanbul, Beta Yayınevi.
- Kan, Ç. (2010). A.B.D. ve Türkiye'de Sosyal Bilgilerin Tarihsel Gelişimi. *Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 30(2), 663-672.
- Kaptan, F. (1998), *Fen Bilgisi Öğretimi*. (2. Baskı).Ankara, Anı Yayıncılık.
- Karaca, S. (2017). *Ortaokullarda Görevli Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Sosyal Bilgiler Öğretiminde Karşılaştıkları Sorunlar (Çorum İli Örneği)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Amasya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Amasya.
- Karpudewan, M., Roth, W, M. ve Chandrakesan, K. (2014). Remediating Misconception on Climate Change Among Secondary School Students in Malaysia. *Environmental. Education Research*, 21 (4), 631-648.
- Kaymakçı, S. (2009). Yeni Sosyal Bilgiler Programı Neler Getirdi? *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29(5), 1530-1545.
- Kılıçoğlu, G. (2011). *Sosyal Bilgiler Derslerinde Kavramsal Değişim Metinlerinin Kavram Yanılgılarını Giderme Üzerine Etkisi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- King, H. (2010). An Analysis of Misconceptions in Science Textbooks: Earth Science In England and Wales. *International Journal Of Science Education*, 32 (5), 565-574.
- Kurt, A. G. (2017). *6. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabına Yönelik Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Algı ve Tutumlarının Belirlenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Martorella, P., Beal ,C. M. and Bolick, C. M. (2002). *Teaching Social Studies In Middle and Secondary School*. United States: Pearson Merrill Prentice Hall. Kan, Ç.

- A.B.D. ve Türkiye’de Sosyal Bilgilerin Tarihsel Gelişimi. *Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 30(2), 663-672.
- Mc Guire T. (2009). Common Misinformation among Earth Science Teachers. *Scientifically Investigating Paranormal and Fringe Science Claims* 1-(18), 435-447.
- MEB (2017).İlköğretim Sosyal Bilgiler 7. Sınıf Ders Kitabı. Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü.
- Bağcı, M. (Editör). (2017). Sosyal Bilgiler 6 Ders Notu. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- MEB (2005). Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı, İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi 6–7. Sınıflar Öğretim Programı ve Kılavuzu. Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü.
- MEB (2006). İlköğretim sosyal bilgiler 5. sınıf öğretmen kılavuz kitabı. (2.Baskı). Ankara: Saray Matbaacılık.
- Memişoğlu, H. ve Tarhan, E. (2016). Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Kavram Öğretimine İlişkin Görüşleri. *Eğitim ve Öğretim Araştırmalar Dergisi*, 5 (2), 6-20.
- Monteiro, A. (2012). Diagnosing Portuguese Students’ Misconceptions About The Mineral Concept. *International Journal of Science Education* 34, (17), 2705–2726.
- NCSS (1993 January;February). *Studies The Social Professional*. Washington DC: National Council for the Social Studies. Akt. : Safran, M. (2011). Sosyal Bilgiler Öğretimine Bakış, Tay, B. ve Öcal, A. (Editör). *Sosyal Bilgiler Öğretimi*. (2. Baskı), Ankara. Pegem Akademi Yayıncılık, s. 2-16.
- NRCS (1997). *Science Teacher Reconcidered: A Handbook*. Washington: National Academy Press. Akt: Ayyıldız, N. (2010). 6. Sınıf Matematik Dersi Geometriye Merhaba Ünitesine İlişkin Kavram Yanılgılarının Giderilmesinde Öğrenme Günlüklerinin Etkisinni İncelenmesi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Önkol, F. L. (2012). *Erken Sayı Testinin Uyarlanması ve Erken Sayı Geliştirme Etkisinin İncelenmesi*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Fakültesi, İstanbul.
- Özguven, İ. E. (2012). *Psikolojik Testler*. (12. Basım). Ankara, Nobel Yayınları.

- Safran, M. (2011). Sosyal Bilgiler Öğretimine Bakış, Tay, B. ve Öcal, A. (Editör). *Sosyal Bilgiler Öğretimi*. (2. Baskı), Ankara. Pegem Akademi Yayıncılık, s. 2-16.
- Sefer D. ve Koçyiğit, B. K. (2004, Temmuz). Klasik Sınavların Bilgisayarda Değerlendirilmesine İlişkin Bir Uygulama: *KSDF, XIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı*, s. 36-41. İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Malatya.
- Senemoğlu, N.(2001) *Gelişim ve Öğrenme ve Öğretim, Kuramdan Uygulamaya* (1. Baskı). Ankara, Gazi Kitabevi.
- TDK (2018). <http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com> adresinden 15.07.2018 tarihinde erişilmiştir.
- TDK (2018). http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&kelime=GELENEK adresinden 15.07.2018 tarihinde erişilmiştir.
- TDK (2018). http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&kelime=MİLLET adresinden 15.07.2018 tarihinde erişilmiştir.
- TDK (2018). <https://kelimeler.gen.tr/gaza-nedir-ne-demek> adresinden 15.07.2018 tarihinde erişilmiştir.
- TDK (2018). <https://kelimeler.net/tören--kelimesinin-anlamı-nedir> adresinden 15.07.2018 tarihinde erişilmiştir.
- Tekin, H. (2000). *Eğitimde Ölçme Değerlendirme*. (14. Baskı). Ankara, Yargı Yayınevi.
- Trotsky, E. ve Sabag, N. (2015). One Output Function: A Misconception Of Students Studying Digital Systems- A Case Study. *Research in Science & Technological Education*, 33 (2), 131-142.
- Turani, A. (2007). *Dünya Sanat Tarihi*. (13. Basım). İstanbul, Remzi Kitabevi.
- Turgut, M. F. ve Baykul, Y. (2012). *Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme*. (1. Baskı). Ankara, Pegem Akademi.
- Turgut M. F. (1995). *Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme Metodları*. (10. Baskı). Ankara, Yargıcı Matbaası
- Tokcan, H. (2015). *Sosyal Bilgilerde Kavram Öğretimi*. (1. Baskı). Ankara, Pegem Akademi.
- Tural, A. (2011). *Sosyal Bilgilerde Yapılandırmacı Yaklaşımla Kavram Öğretimine Yönelik Model Geliştirme*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

- Ulusoy, K. , Yelken, T. Y. (2009). İlköğretim 4. ve 5. Sınıf Öğrencilerinin Atatürkçülük İle İlgili Kavramları Algılamaları. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(22), 2013-2023.
- Ülgen, G. (2004). *Kavram Geliştirme Kuramlar ve Uygulamalar*. (4. Baskı). Ankara, Nobel Yayın Dağıtım.
- Wendt, J. And Szapkiw, A. (2014). *The Effect of Online Collaboration on Middle School Student Science*. Virginia International University, Fairfax, Virginia Liberty University, Lynchburg, Virginia/ABD. *Journal Of Research In Science Teaching* L. 51 (9) , 1103–1118.
- Yağbasan, R. ve Gülçiçek, Ç., (2003,). Fen Öğretiminde Kavram Yanılgılarının Karakteristiklerinin Tanımlanması. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(13), 102-120.
- Yalçın, A. (2016). *Cumhuriyetten Günümüze Sosyal Bilgiler Programlarının Sosyal Bilgiler Öğretim Yaklaşımlarına Göre İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Antalya.
- Yazıcı, H. ve Koca, K., A.(2011). Sosyal Bilgiler Öğretim Programı, Bayram Tay ve Adem Öcal (Editör). *Özel Öğretim Yöntemleriyle Sosyal Bilgiler Öğretimi*. (2. Baskı), Ankara. Pegem Akademi, 19-40.
- Yel, S. (2015). Kavram Geliştirme ve Öğretimi, Cemil Öztürk (Editör). *Sosyal Bilgiler Öğretimi Demokratik vatandaşlık Eğitimi*. (4. Baskı). Ankara, Pegem Akademi, s.111-143.

EKLER

EK 1. Araştırma İzni

T.C.

DİYARBAKIR VALİLİĞİ

İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Araştırma Ve Değerlendirme Formu

ARAŞTIRMA SAHİBİNİN	
Adı Soyadı	Yüksek Lisans öğrencisi Melife AYANA
Kurum / Üniversitesi	Fırat Üniversitesi / Eğitim Fakültesi Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı Sosyal Bilimler Eğitimi Bilim Dalı
Araştırma yapılacak eğitim kurumu ve kademesi	İlimiz Diclekent Ortaokulu, İMKB Hattat Hamit Aytaç Ortaokulu, Mevlana Ortaokulu, Vali Kurt İsmail Paşa Ortaokulu, Akşemsettin Ortaokulu, Nazime Tatlıcı Ortaokulu' nda öğrenim gören 6. Sınıf öğrencilerine Yönelik
Araştırma Konusu	"Altıncı Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Dersi İpek Yolunda Türkler Ünitesindeki Kavram Yanılgıları ve Öğretmenlerin Kavram Yanılgıları ile Farkındalıklarının Tespiti "
Kurum / Üniversitesi onayı	
Araştırma /Proje / Ödev / Tez Önerisi	Tez Önerisi
Veri Toplama Araçları	Araştırma
Görüş İstenilecek Birim / Birimler	
KOMİSYON GÖRÜŞÜ	
İlgi: Millî Eğitim Bakanlığı'nın 07/03/2012 tarihli ve 3616 sayılı Millî Eğitim Bakanlığı'na Bağlı Okul ve Kurumlarda Yapılacak Araştırma ve Araştırma Desteğine Yönelik İzin ve Uygulama Genelgesi. Genelgenin ilgili maddeleri gereğince yapılan incelemede, araştırma başvurusu olması gereken nitelikler açısından incelenmiş olup araştırmanın 2017-2018 eğitim öğretim yılını aksatmayacak şekilde yapılmasına oy birliği ile karar verilmiştir.	
Komisyon Kararı	Oy birliği
Muhalef Üyenin Adı ve Soyadı:	Gerekçesi;
.....	
.....	

KOMİSYON/03/2017

Komisyon Başkanı

Ramazan TEKDEMİR

Osman AKKAYA

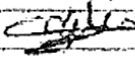
Turan KAÇAR

Ercan DENİZ

EK 2. Etik Kurul Kararı

F.İ.E.
FIRAT ÜNİVERSİTESİ
Girişimsel Olmayan Araştırmalar Etik Kurulu Başkanlığı

ETİK KURUL KARARI

TOPLANTI TARİHİ	TOPLANTI SAYISI	KARAR NO	ÇALIŞMACININ ADI SOYADI
20.04.2017	07.	05	Doç. Dr. Vildem KAN

KARAR

"6. Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Dersi "İpek Yolu'da Türkler" Ünitesindeki Kavram Yanılgıları ve Öğretmenlerin Kavram Yanılgıları ile İlgili Farkındalıklarının Tespiti" konulu çalışması etik kurulumuzda görüşülüp, çalışmaya etik kurulumuzca uygun olduğuna oybirliğiyle karar verilmiştir.

Prof. Dr. Mustafa KAPLAN (Başkan)			
Prof. Dr. Demet ÇİÇEK (Üye)	İmza	Prof. Dr. Filiz DEVECİ (Üye)	İmza
Prof. Dr. Erdal TAŞKIN (Üye)	İmza	Prof. Dr. Nuri GÖMLERLİ (Üye)	İmza
Doç. Dr. Feride GÜLCE BULANUS (Üye)	Bulunanus	Doç. Dr. Süleyman İLHAN (Üye)	İmza
Doç. Dr. İrfan EMRE (Üye)	İmza	Doç. Dr. Sebahattin DEVECİOĞLU (Üye)	İmza
Doç. Dr. Derya HANAY (Üye)	İmza	Yrd. Doç. Dr. Nurihan HALEDEMİR (Üye)	İmza
Yrd. Doç. Dr. Ferit YILDIRIM (Üye)	Bulunanus	Yrd. Doç. Dr. Mehmet YÜZÜK (Üye)	İmza

EK 3. Test Soruları

İLKÖĞRETİM 6.SINIF ÖĞRENCİLERİNİN SOSYAL BİLGİLER DERSİ ‘İPEK YOLUNDA TÜRKLER’ ÜNİTESİNDEKİ KAVRAM YANILGILARI KONULU TEZ ÇALIŞMASINDAKİ TEST SORULARI

Öğrencinin:

Cinsiyeti: Kız (.....) Erkek (.....)

Kitap Okuma Alışkanlığı: Okuyorum (.....) Okumuyorum (.....)

Sosyal Bilgiler Dersine Karşı Tutumu: Seviyorum (.....) Sevmiyorum (.....)

Anne Eğitim Durumu:

Baba Eğitim Durumu:

Anne Mesleği:

Baba Mesleği:

Ders Başarı Notu:

1-Uygurlar, Çinlilerle olan kültürel etkileşim sırasında Manihaizm dinini benimsemişlerdir. Bu din Uygurların yaşam şeklini değiştirmiş; hayvansal gıdalar yemeyi ve savaşmayı yasaklamıştır. Bunun üzerine Uygurlar, tarımla uğraşmış, yerleşik hayata geçmiş; surlarla çevrilmiş şehirler kurmuşlardır. Tapınak yapımına da önem vermişlerdir. Uygurların bu dini benimsemeleri sonucu, atalarından gelen hangi özellikleri yok olmuştur?

A) Halıcılık B) Savaşçılık C) Demircilik D) Tüccarlık

2-Türk-Çin savaşının temelinde aşağıdaki olgulardan hangisi yatar?

A) İpek yolunu ele geçirmek B) Din savaşları C) Politika D) Budizmi yaymak

3-İslam öncesi döneminde geçim kaynağının hayvancılık olması neye neden olmuştur?

A) Göçebe hayatın sürdürülmesine B) Yerleşik yaşama geçilmesine
C) Güçlü devletler kurulmasına D) Tarımcılıkla uğraşmalarına

4- İslam kültür ve uygarlığı sadece Araplara özgü değildir. Bu uygarlığın gelişmesinde Türk, İran gibi farklı uygarlıkların da katkıları vardır.

Bu bilgilere bakarak, İslam kültür ve uygarlığı için aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

A) Sadece bir millete aittir.
B) Başka milletlerin katkıları olmuştur.
C) Milli bir karakterde değildir.
D) Farklı kültürlerden etkilenmiştir.

5- Orta Asya'dan günümüze kadar Türklerin, gelenek ve göreneklerini bazı değişikliklerle devam ettirdiği görülmektedir. Aşağıdakilerden hangisi Türklerin tamamen terk ettiği geleneklerinden biridir?

A) Nişan B) Nevruz C) Kına D) Yuğ

6- Doğudan batıya doğru gelişen ticari harekette daha önceki çağlardan beri kullanılmakta olan bir yol şebekesinden yararlanılmıştır. Bu yollarda yoğun bir şekilde ipek, porselen, kâğıt, baharat ve değerli taşlar taşınmıştır. Bunun yanında kıtalar

arasındaki kültür alışverişine de imkân sağlayan binlerce kilometre uzunluğundaki bu kervan yolları, zaman içinde İpek Yolu olarak adlandırılmıştır.

Bu paragrafta, İpek Yolu'nun hangi alanlardaki etkisinden bahsedilmiştir?

A) Dinî–Ekonomik B) Siyasi–Dinî C) Ekonomik–Kültürel D) Siyasi – Kültürel

7- Orta Asya Türklerinde yas törenleri yapıldı. Ölüler kurgan" adı verilen mezara eşyalarıyla birlikte gömülürdü. Bu törenin adı nedir?

A) Kut B) Yas C) Yuğ D) Tuğ

8- İlk Türk devletlerinde hükümdara devleti yönetme yetkisinin Tanrı tarafından verildiğine inanılırdı. Bu yetkiye ne denir?

A) Kut B) Kurultay C) Hakan D) Töre

9- Orta Asya'da hükümdara danışmanlık yapan meclis aşağıdakilerden hangisidir?

A) Kurultay B) Hatun C) Hakan D) Karar

10- İlk Türk devletlerinde ebru, çinicilik, resim gibi kavramlar aşağıdakilerden hangisiyle ilişkilendirilebilir?

A) Din B) Sanat C) Eğitim D) Tören

11- İlk Türk devletlerinde devleti yönetme yetkisinin dayanağı hangisidir?

A) Hükümdarın tanrıdan kut alması B) Hükümdarı kurultay üyelerinin seçmesi
C) Hükümdarların törelere uyması D) Devlet ileri gelenlerinin onay vermesi

12- 1- Karahanlılar (840) 2- Abbasiler (750) 3- Emeviler (661)

Yukarıda kuruluş tarihleri verilen devletlerin kronolojik olarak sıralaması aşağıdakilerden hangisidir?

A) 1-2-3 B) 3-2-1 C) 2-3-1 D) 2-1-3

13-Türklerin Anadolu'ya yerleşme politikalarına ne denir?

A) İskan B) Fetih C) Gaza D) Cihat

14-Selçuklular döneminde yapılan Malazgirt Savaşı hangi amaçla yapılmıştır?

A) Ekonomik amaçlı B) Dini amaçlı C) Fetih amaçlı D) Siyasi amaçlı

15- İslamiyet'i kabul eden Türklerin hayat tarzları ve geleneklerinde önemli değişiklikler olmuştur, fakat İslamiyet'ten önceki Türk gelenekleri önemini korumaya devam etmiştir.

Bu bilgilere bakarak aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

A) İslamiyet'i kabul eden Türkler milli özelliklerini de devam ettirmiştir.
B) Yeni bir dine giren Türkler Araplaşmıştır.
C) İslam dinini kabul eden Türkler önceki geleneklerini tamamen unutmuşlardır.
D) İslamiyet, Türklerin yaşantılarında hiçbir değişikliğe neden olmamıştır.

16- İslam dinindeki gaza düşüncesi Türklerin hangi özellikleriyle benzerlik gösterir?

A) Sanat B) Milli C) Fetih D) Dini

CEVAP ANAHTARI: 1- B 2- A 3- A 4- A 5- D 6- C 7- C 8- A 9- A 10- B

11- A 12- B 13- A 14- C 15- A 16- C

EK 4. Anket Formu

1. BÖLÜM

Bu bölümde, kişisel durumunuzla ilgili bilgiler bulunmaktadır. Noktalı bölümleri yazarak, parantezli bölümleri ise durumunuza uygun olarak (X) işareti ile belirtiniz.

I. Cinsiyetiniz : Kadın () Erkek ()

II. Mesleki Kıdeminiz: 1 - 5 Yıl ()

6 - 10 Yıl ()

11 - 15 Yıl ()

16 - 20 Yıl ()

21 Yıl ve üstü ()

III. Mezun olduğunuz eğitim kurumu:

a. Eğitim Enstitüsü ()

b. Eğitim Fakültesi ()

c. Diğer (Yazınız).....()

2. BÖLÜM

Aşağıda ilköğretim 6. Sınıf sosyal bilgiler dersi “İpek Yolunda Türkler” ünitesinde geçen tarihi kavramlara ilişkin, öğrencilerin bilgi düzeyi üzerine ifadeler yer almaktadır. Bu ifadelerin öğrencilerinizde ne düzeyde gerçekleştirdiği yönündeki görüşlerinizi belirtmeniz istenmektedir.

Görüşlerinizi “Tamamen”, “Genellikle”, “Kısmen”, “Çok Az” ve “Hiç” seçeneklerinden biri için (X) işareti kullanarak belirtiniz.

	Öğrencilerin Konuya İlişkin Bilgi Düzeyleri Hakkında	Tamamen	Genellikle	Kısmen	Çok az	Hiç
1	Öğrencilerin “savaşçılık” kavramı konusundaki bilgilerini yeterli buluyor musunuz?					
2	Öğrencilerin “yuğ” kavramı konusundaki bilgilerini yeterli buluyor musunuz?					
3	Öğrencilerin “kut” kavramı konusundaki bilgilerini yeterli buluyor musunuz?					
4	Öğrencilerin “kurultay” kavramı konusundaki bilgilerini yeterli buluyor musunuz?					
5	Öğrenciler savaş ve savaşçılık kavramları arasındaki farklardan haberdar mı?					
6	Öğrencilerin “sanat” kavramı konusundaki bilgilerini yeterli buluyor musunuz?					
7	Öğrencilerin “millet” kavramı konusundaki bilgilerini yeterli buluyor musunuz?					
8	Öğrencilerin “gaza” ve “fetih” kavramları arasındaki benzerliği bildiğini düşünüyor musunuz?					
9	Öğrenciler göçebelik ve yerleşiklik arasındaki farklardan haberdar mı?					
10.	Öğrencilerin “kronoloji” kavramı konusundaki bilgilerini yeterli buluyor musunuz?					
1.	Öğrencilerin “iskan” kavramı konusundaki bilgilerini yeterli buluyor musunuz?					
2.	Öğrencilerin “fetih” kavramı konusundaki bilgilerini yeterli buluyor musunuz?					
3.	Öğrencilerin “gaza” kavramı konusundaki bilgilerini yeterli buluyor musunuz?					
4.	Öğrencilerin “gaza ve cihat” kavramı arasındaki farklardan haberdar mı?					
5.	Öğrencilerin “milli kültür” kavramı konusundaki bilgilerini yeterli buluyor musunuz?					

EK 5. Tez Orijinallik Raporu

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU

ÖĞRENCİ BİLGİLERİ	
Adı-Soyadı	Melife Ayana
Öğrenci Numarası	141403106
Enstitü Anabilim Dalı	Sosyal Bilimler ve Türkçe Eğitimi
Bilim Dalı	Sosyal Bilgiler Eğitimi
Danışmanının Unvanı, Adı-Soyadı	Doç. Dr. Çiğdem Kan
Tez Başlığı (Türkçe)	Sosyal Bilgiler Dersi ‘İpek Yolunda Türkler’ Ünitesindeki Kavram Yanılgıları ve Öğretmenlerin Öğrencilerin Kavram Yanılgıları İle İlgili Farkındalıklarının Tespiti

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ’NE

Yukarıda başlığı belirtilen tez çalışmamın a) Kapak sayfası, b) Giriş, c) Ana bölümler ve d) Sonuç kısımlarından oluşan toplam 67 sayfalık kısmına ilişkin, 16/07/2018 tarihinde Enstitü tarafından Turnitin adlı intihal tespit programından aşağıda belirtilen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan orijinallik raporuna göre, tezimin benzerlik oranı % 24 ‘tür.

Uygulanan filtrelemeler:

- 1- Kabul/Onay ve Bildirim sayfaları hariç,
- 2- Kaynakça hariç
- 3- Alıntılar hariç/dâhil
- 4- 5 kelimeden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

Melife Ayana

Öğrencinin Adı-Soyadı
(İmzası)

F.Ü.LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ÖĞRETİM YÖNETMELİĞİ

Madde 41- Lisansüstü tezleri ile birlikte teslim edilmesi gereken belgeler şunlardır:

- a) Lisansüstü tezler, savunma öncesinde **intihal program raporu** ve ilgili makale şartını sağladığına dair belgeleri ile birlikte enstitüye teslim edilir.
- b) İntihal raporu ile ilgili olarak etik kurallar dâhilindeki benzerlik oranları ilgili Enstitü Yönetim Kurulu tarafından belirlenir. (Enstitü Yönetim Kurulu tarafından tezin, intihal kapsamı dışında değerlendirilmesi için TURNITIN’den alınan raporda “benzerlik oranı”nın, “% 25’i geçmemesi şeklinde kabul edilmiştir).

ÖZGEÇMİŞ

Melife AYANA

Fırat Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi
Anabilim Dalı Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalı

Kişisel Bilgiler:

Doğum Yeri : Diyarbakır

Doğum Tarihi : 28.06.1977

Eğitim Bilgileri:

Yüksek Lisans : 2014Fırat Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Sosyal
Bilgiler Eğitimi Bilim Dalı

Lisans : 2010 Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi
Sosyal Bilgiler Öğretmenliği

Lise : 2000 Açık öğretim Lisesi

Ortaöğretim : 1991 Diyarbakır Ortaokulu

İlkokul : 1988 Diyarbakır Yeni İlkokulu